

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษสาเหตุของปัญหา สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้นสามารถให้มุมมองที่หลากหลายสาเหตุ ดังนี้

1. ปัญหาความขัดแย้งทางประวัติศาสตร์ ที่มาของปัญหาดังกล่าวในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นปัญหาที่สั่งสมมานาน เป็นความขัดแย้งที่กินลึกในระดับจิตวิญญาณยาวนาน และคงทนมากที่สุด อันมาจากการขยายอำนาจรัฐของฝ่ายพุทธ เพื่อเข้าไปบีบบังคับครอบงำให้ชาวมุสลิมต้องจำยอมรับการอยู่ใต้อำนาจรัฐ และถูกบีบบังคับให้เป็นพลเมืองของรัฐมากกว่าเป็น ชาวมุสลิม¹ ประชาชนในพื้นที่จึงมีความภาคภูมิใจในความเป็นตัวตนของตน และประวัติศาสตร์อันยาวนานที่มีเจ้าสุลต่านมุสลิมปกครองต่อเนื่องกันเกือบ 600 ปี รวมทั้งประวัติศาสตร์ความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยกับรัฐปัตตานีในอดีต สังคมไทยปัจจุบันกลับมาให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นการสร้าง แรงกดดันและความรุนแรงในสังคมมากขึ้น หากยึดมั่นต่อประวัติศาสตร์ของตนอย่างรุนแรง หรือการยึดหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพียงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง อาจทำให้มองภาพรวมของประวัติศาสตร์ที่แท้จริงไม่พบ และการเลือกศึกษาประวัติศาสตร์บางช่วงบางส่วนก็ไม่สามารถทำให้เข้าใจพื้นฐานของคนในสังคมอื่นได้อย่างแท้จริง²

2. ปัญหาความขัดแย้ง ในความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของประชาชนในพื้นที่ เช่น ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา เป็นต้น ลักษณะเฉพาะทางศาสนาและชาติพันธุ์ในพื้นที่ คือ ศาสนาอิสลาม วัฒนธรรมอิสลาม และภาษามลายู สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขในสังคมซึ่งทำหน้าที่ให้เกิดความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรง หรือทำให้ผู้คนไม่น้อย

¹ สุวรรณ ฐนศ ,สรุปงานวิจัยเรื่อง ประวัติศาสตร์และการเมืองของมุสลิมในประเทศไทย “ในการสัมมนาหัวข้อ อิสลามในอุษาคเนย์: จากเปอร์เซียสู่สุวรรณภูมิ,” ซึ่งจัดขึ้นที่คณะศิลปศาสตร์ ม.ธ. เมื่อ ม.ค. 47

² บัณฑิต สะมะฮุด , “ประวัติศาสตร์ความขัดแย้งระหว่างรัฐไทยกับรัฐปัตตานี,” มติชนรายสัปดาห์ (8 กรกฎาคม 2547), : 7

ยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง ทั้งหมดนี้ทำให้ผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ อาศัยเงื่อนไขในทางชาติพันธุ์ ผสมกับวัฒนธรรม และศาสนาเป็นข้ออ้างให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้ เพื่อเป้าหมายของตนในนามของอัตลักษณ์ความเป็นมลายูมุสลิม³

3. ปัญหาความคับแค้นทางจิตใจ เพราะความไม่เป็นธรรมจากนโยบายที่ผิดพลาดของรัฐ จากที่ได้กล่าวมาถึงพัฒนาการนโยบายรัฐต่างๆ ที่ออกมาในอดีตในการแก้ไขปัญหาในบทที่ 1 และความไม่เข้าใจรวมทั้งไม่เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย กลับยังซ้ำเติมให้เกิดเงื่อนไขในการก่อความไม่สงบมากยิ่งขึ้น เช่น นโยบายรัฐนิยมในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม กำหนดนโยบายส่งเสริมวัฒนธรรมไทย และพยายามเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชนชาติส่วนน้อย รวมทั้งเข้มงวดไปถึงการแต่งกายให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด ชาวไทยมุสลิมถูกห้ามแต่งกายตามธรรมเนียมมาเลย์ดั้งเดิม ห้ามใช้ภาษามลายู ตลอดจนการปฏิบัติตามจารีตทางศาสนาอิสลาม และ สมัยจอมพลพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำเนินโครงการจัดตั้งนิคมสร้างตนเองขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีการสนับสนุนให้ชาวไทยพุทธจากภาคอีสานนอกพื้นที่ โยกย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในนิคมสร้างตนเองโดยจัดสรรที่ดินทำกินให้ครอบครัวละประมาณ 17-25 ไร่ ในขณะที่ชาวไทยมุสลิมที่ยังไม่มีที่ทำกินกลับไม่ได้รับการจัดสรรที่ดินแต่อย่างใด และ ดำเนินนโยบาย “ปฏิรูปการศึกษา” ในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี สตูล และยะลา เปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาแบบดั้งเดิมของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ที่เรียกว่า “ปอเนาะ” มาเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นต้น ซึ่งจากตัวอย่างนี้ เป็นนโยบายที่สร้างความรู้สึกกลบ สร้างบาดแผลสร้างความเจ็บปวด และเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับการเหลียวแลจากภาครัฐ และกระทำกับชาวไทยมุสลิมเหมือนเป็นพลเมืองชั้นที่สอง ขาดการยอมรับการทำความเข้าใจในอัตลักษณ์ของชาวไทยมุสลิม ที่ยากจะรักษาให้กลับมาสู่สภาวะปกติได้ง่ายๆ⁴ หรือนโยบายของรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร บางอย่างขัดกับหลักศาสนาอิสลาม เช่น เรื่องกองทุนหมู่บ้านซึ่งมีดอกเบี้ย หรือการนำเงินจากหอยบนดินมาเป็นทุนการศึกษาสิ่งเหล่านี้ชาวไทยมุสลิมรับไม่ได้⁵

³ คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.), สรุปข้อวินิจฉัยเหตุของปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ 2548 : 34-35

⁴ พายัพ วนาสุวรรณ, การก่อการร้ายสากลกับปัญหาภาคใต้, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์, 2548) : 103-104

⁵ เกรียง วิศิษฐ์สรอรรถ, “บทความไม่มีชื่อ” มติชนรายวัน (29 มกราคม 2547) : 3

4. ปัญหาการขาดความเสมอภาคทางการศึกษา เด็ก และเยาวชนในพื้นที่ ไม่ได้ได้รับการศึกษาที่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำให้เข้าสู่ตลาดแรงงานได้ และขาดดุลยภาพระหว่างการศึกษายาสายสัมพันธ์กับสายศาสนา เนื่องจากประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นิยมส่งบุตรหลานเรียนโรงเรียนปอเนาะ และโรงเรียนตาฎีกาในพื้นที่ พอจบชั้นสูงสุดภายในประเทศแล้ว ก็จะส่งไปเรียนต่อยังต่างประเทศ แต่กลับมาไม่สามารถเข้าทำงานได้ เนื่องจาก เทียบวุฒิการศึกษากับระบบการศึกษาของประเทศไทยไม่ได้ และไม่มีหน่วยงานหรือบริษัทเอกชนใด อยากที่จะรับนักเรียนเหล่านี้เข้าทำงาน หรือแม้จะมีงานทำ แต่ก็มิรายได้ของตนไม่ เพียงพอต่อการครองชีพในภาวะปัจจุบัน ในขณะที่ผู้จบการศึกษาจากประเทศในยุโรปอเมริกา และ ที่อื่นๆ มีการเอาใจใส่ดูแล รวมทั้งได้รับการยกย่องจากบุคคลทั่วไป รวมทั้งภาครัฐเป็นอย่างดี จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความลักลั่นเหลื่อมล้ำ หรือการขาดความเสมอภาคที่ชัดเจนทางการศึกษาปัจจุบัน อย่างชัดเจน และเท่ากับเป็นการสร้างความแปลกแยกให้กับบรรดาคนระดับที่มีการศึกษาต่างประเทศในพื้นที่อย่างปฏิเสธไม่ได้ เปรียบเสมือนเป็นการผลักดันให้ชาวไทยมุสลิมมีความรู้สึกแปลกแยก หรือเป็นตัวประหลาด รวมทั้งขาดการยอมรับจากคุณวุฒิทางการศึกษา จากสังคมของชาวไทยพุทธส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้เมื่อจบการศึกษาแล้ว ต้องจำเป็นที่จะต้องกลับไปออกไปทำงานในที่อื่นๆ ทั้งที่ในความต้องการที่แท้จริงมีความต้องการที่จะทำงานอยู่ในภูมิภาคของตนเอง เช่น ประเทศมาเลเซียที่มีความต้องการและมีความเข้าใจในความเป็นตัวตนของพวกเขา ทำให้ความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยลดน้อยถอยลง ทำให้เกิดการเปรียบเทียบอย่างแสบขี้ในคุณภาพชีวิตระหว่างผู้คนที่มิ เชื้อสายศาสนาเดียวกันเป็นมลายูมุสลิมเช่นเดียวกันใน 2 ประเทศ คือ บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และในประเทศมาเลเซีย เหล่านี้ทำให้เกิดความฉุนเฉียวอหิระ หรือมีแนวความคิดที่จะแบ่งดินแดน หรือปกครองกันเอง โดยมีต้องเกิดจากการปลุกกระดมทางความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองแต่ประการใด

5. ปัญหาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ปัญหานี้เป็นปัญหาส่วนบุคคล หรือส่วนน้อย แต่ก็เข้าทางที่ผู้ก่อความไม่สงบสามารถนำเอามาเป็นเงื่อนไขได้อย่างง่ายดายและกว้างขวาง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอาศัยอำนาจที่มีอยู่ในมือมีทั้งอาวุธและกฎหมาย สร้างปัญหาเงื่อนไขกับประชาชนในพื้นที่ ทำให้ประชาชนเก็บกดทนทุกข์จนถึงเกินระดับเก็บกด นำไปสู่การต่อต้านอำนาจรัฐของคนบางกลุ่มเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับตัวเองเท่านั้น ซึ่งต่อมาปัญหาได้แตกออกไปเป็นเงื่อนไขทางสังคมจิตวิทยา และความมั่นคงของประเทศ⁶ เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจแสวงหา

⁶ มติชนรายวัน , “บทความไม่มีชื่อ”, 3 เม.ย. 45, น. 3

ผลประโยชน์ ตัวตัวเป็นผู้มีอิทธิพล รู้เห็นเป็นใจกับการดำเนินธุรกิจที่ผิดกฎหมาย สร้างสถานการณ์การอุ้มฆ่าผู้บริสุทธิ์ ผู้สาว การดื่มสุรา การพกปืนในที่สาธารณะ การไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อราชการกับภาครัฐ จนเป็นที่เกลียดชังของชาวไทยมุสลิม เหล่านี้ก็เป็นภาระล้นหลอมให้ประชาชน ในพื้นที่ไม่ได้รับความยุติธรรม และเข้าไม่ถึงกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ขณะเดียวกันทั้งเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วน และประชาชนบางกลุ่มเลือกที่จะใช้ความรุนแรงต่อกัน เพราะเห็นว่ากระบวนการยุติธรรมพึ่งไม่ได้ การขาดความไว้วางใจจากประชาชนในพื้นที่ คนมุสลิมส่วนใหญ่เพิกเฉยไม่สนใจ ปิดปาก หรืออาจไม่พอใจ เหล่านี้จึงเป็นจุดบอดที่สำคัญที่ทำให้ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในการแก้ไข ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร งานด้านการข่าว หรือการได้รับความร่วมมือแจ้งเบาะแสจากการ ก่อความไม่สงบในพื้นที่แทบจะไม่มีเลย เพราะประชาชนหมดศรัทธา เกิดความหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจราชการ นี่ก็สถานการณ์ทางสังคม (social) ที่แท้จริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขเอื้ออำนวยให้การก่อการร้ายเกิดขึ้นได้ ภาคราชการขาดฐานทางสังคมนี้เองทำให้อำนาจของภาครัฐหาย งานข่าวกรองบอด และวิกฤต⁷

6. การยุบเลิกศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการผสม พลเรือน ตำรวจ ทหารที่ 43 (พตท.43)

ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ศอ.บต. (The Southern Border Province Administration Province) เป็นองค์กรพิเศษที่รัฐบาลของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ก่อตั้งขึ้น ในการแก้ไขปัญหาปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรัฐบาลสมัยนั้นวิเคราะห์ว่า ในการแก้ไขปัญหาภัยคุกคามจะใช้การปราบปรามอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องใช้ในการพัฒนานำการปราบปราม และมีนโยบายสาธารณะการแก้ปัญหา เป็น 2 ด้าน คือ การพัฒนา และการปราบปราม โดยตั้ง ศอ.บต.ขึ้นอยู่กับ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย ดูแลเรื่องการพัฒนา และตั้ง พตท.43 ขึ้นอยู่กับแม่ทัพภาคที่ 4 ดูแลเรื่องการปราบปราม และการใช้กำลัง

บทบาทของ ศอ.บต. ทำหน้าที่คล้ายกับเป็นรัฐบาลส่วนหน้า มาตั้งหน่วยอำนวยการอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจำลองหน่วยงานอำนวยการด้านแผนงาน แผนงบประมาณ และแผนบุคลากร ของรัฐบาลกลางมาอยู่ด้วยกัน สรุปภารกิจของ ศอ.บต.ได้ 3 ประการ ดังนี้

⁷ เกษียร เตชะพีระ, “บทความไม่มีชื่อ,” มติชนรายวัน (30 มกราคม 2547): 3

(1). ระดมส่วนราชการและหน่วยงานรัฐวิสาหกิจมาดำเนินการพัฒนา และแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สนองตอบนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยระบบการประสานแผนเป็นเครื่องมือหลักเพื่อแปรนโยบายไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้งดำเนินการมาตรการต่างๆเป็นเครื่องมือกำกับการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย

(2). ให้ความสำคัญกับข้าราชการ และบุคลากรของรัฐซึ่งเป็นกลไกของรัฐ ในการดำเนินนโยบาย ซึ่ง สอ.บต.มีหน้าที่สรรหาข้าราชการที่ดีมาปฏิบัติงาน การพัฒนาข้าราชการให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีของประชาชน และวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม รวมทั้งโยกย้ายข้าราชการที่ไม่ดีออกจากพื้นที่

(3). ดำเนินภารกิจอื่นที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวกับด้านสังคมวิทยาเป็น คณะกรรมการที่ปรึกษา สอ.บต. 2 คณะ และคณะกรรมการช่วยเหลือการดำเนินการ สอ.บต. อีก 1 คณะ

ทั้งนี้การดำเนินงานของ สอ.บต. อาศัยหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญหา จึงแต่งตั้งผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา นักวิชาการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และข้าราชการที่มีประสบการณ์

จนกระทั่ง เมื่อ 9 เมษายน 2545 ในการประชุมคณะรัฐมนตรี (ครม.) ได้พิจารณาปรับปรุงโครงสร้างยุทธศาสตร์ความมั่นคง 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประชุมเน้น “เศรษฐกิจนำความมั่นคง” โดยมอบอำนาจหน้าที่ในการแก้ปัญหาให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด ตามแนวคิด “ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ หรือผู้ว่า CEO” โดยจะลดบทบาทถึงขั้นยุบ สอ.บต. และ พตท.43 โดยให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางบริหาร และอำนาจการแก้ปัญหาหกรื่อง ตามคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 56/2539 แทน สอ.บต. สำหรับ พตท.43 ตามคำแนะนำของ พล.ต.อ.สันต์ ศรุตานนท์ ผบ.ตร. ขณะนั้น ให้โอนความรับผิดชอบด้านการปราบปราม ไปขึ้นอยู่กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติแทน ดังนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อ 30 เมษายน 2545 จึงได้ประกาศยุบ สอ.บต. และ พตท.43 อย่างเป็นทางการ

“ ต้องยอมรับว่า การแก้ไขปัญหาพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในรูปแบบของ คณะกรรมการ ย่อมเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก โดยเฉพาะในเรื่องของการไม่มี เอกภาพ เนื่องจากการแก้ไขปัญห ในพื้นที่พิเศษเช่นนี้ต้องมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นด้วยที่คณะรัฐมนตรี (ครม.) จะยกเลิกคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 8/24 ถ้ารัฐบาลสรุปว่า ปัจจุบันขบวนการโจรก่อการร้าย (จก.) หดสั้นไปแล้วในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความจริงแล้วต้องยอมรับ ว่า จก.ยังมีอยู่ไม่ว่าจะเป็น 1. หน่วยนำหรือองค์กรนำ 2. กองกำลังเคลื่อนไหวกึ่งที่ถืออาวุธอยู่ในป่าหรืออยู่ในเมือง และ 3. แนวร่วมซึ่งเป็นชาวบ้าน และไม่พอใจ

การปกครอง ไม่พอใจตำรวจ-ทหาร เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนโยบายรัฐบาล ถ้ารัฐบาลตอบว่า ขบวนการโจรก่อการร้ายหมดแล้ว ถือว่าได้คะแนนศูนย์เลย แทนที่จะได้คะแนนบ้าง”⁸

“...เมื่อดูภายนอกสงบดี ประกอบกับเกิดปัญหาข้อขัดแย้งกัน ระหว่างทหารกับตำรวจบางคนขึ้นมา แนวความคิดที่จะยกเลิก สอ.บต. และ พตท.43 ที่เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์แต่เพิ่งมาอุปสำเร็จในรัฐบาลพรรคไทยรักไทยนี้เอง ซึ่งเป็นเรื่องที่แปลกมาก เพราะ ทุกรัฐบาลต่างก็ทราบดีว่า สอ.บต. และ พตท.43 เป็นหน่วยงานที่ถ่วงดุลอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐ 3 ฝ่าย และยังเป็นช่องทางระบายความทุกข์ของราษฎร โดยมีตัวแทนของราษฎรในพื้นที่ เข้ามาร่วมทำงานอยู่ด้วยแต่ทำไมจึงต้องหาทางยุบทั้ง 2 องค์กรนี้ให้ได้ เมื่อยุบเลิก สอ.บต. และ พตท.43 แล้ว รัฐบาลก็ได้มอบอำนาจเบ็ดเสร็จให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นผู้ควบคุมพื้นที่ โดยให้ทหารไปดูแลตามแนวชายแดน ทางฝ่ายปกครอง เมื่อ นายพลกร สุวรรณรัฐ (ปัจจุบันเป็นองคมนตรี) รอง ปลัด มท.ที่ดูแล สอ.บต. ซึ่งอยู่ในพื้นที่มาโดยตลอด ถูกย้ายออกไป ข้าราชการฝ่ายปกครองที่เหลืออยู่ ต่างหาทางเอาตัวรอดวิ่งเข้าหาฝ่ายการเมือง สภาพการถ่วงดุลอำนาจที่เคยมีอยู่ก็ล้มครืนลงมาทันที ปัญหาต่างๆ จึงเกิดขึ้นมากมายทำให้ราษฎรไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใคร เพราะทหาร 2 - 3 นาย ที่เคยช่วยชาวบ้านอยู่ก็ถูกย้าย และถูกตรวจสอบพฤติกรรมจนถอดใจ ตามไปด้วย ความสับสนในพื้นที่ซึ่งเริ่มก่อตัวขึ้นมานั้นถูกซ้ำเติมด้วยเหตุการณ์สำคัญอีก 2 เรื่องต่อเนื่องกันเข้ามา จากกรณีรัฐบาลประกาศสงครามยาเสพติด และการล้มล้างผู้มีอิทธิพลควบคู่กันไปด้วย ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นต้องสร้างผลงานอย่างเร่งด่วน เพราะมีการตรวจสอบผลงานเป็นตัวเลข ด้วยการปราบปรามจึงเกิดขึ้นอย่างอุตุลุด ราษฎรในพื้นที่และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ เดือดร้อนมากขึ้นบางส่วนวิ่งไปขอความช่วยเหลือ จากกลุ่มโจร ให้ออกมาตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ บางส่วนออกไปจัดตั้งกลุ่มป้องกันตนเองขึ้นในหมู่บ้านที่พักอาศัยอยู่ โดยสนับสนุนให้กลุ่มวัยรุ่นเข้ามาทำหน้าที่นี้ เพราะมีชาวบ้านหลายรายที่ถูกกลืนบึงตาย โดยไม่ทราบสาเหตุ ต่อมา

⁸ พลโทหาญ ลีลานนท์ , “บทความไม่มีชื่อ” ผู้จัดการรายวัน (9 เมษายน 2545) : 3

หลายๆ หมู่บ้านได้นำกลุ่มป้องกันตนเองเหล่านี้ รวมตัวกัน แนวการป้องกันจึงขยายพื้นที่ออกไป ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถเข้าไปในพื้นที่ได้ กลุ่มโจรจึงเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านแทน มีอิสระในการปฏิบัติ การฝึกอบรมของวัยรุ่นจึงเริ่มขึ้นอย่างจริงจัง ”⁹

“ กล่าวในอีกแง่หนึ่ง สถานการณ์สากล ปัญหาอุดมการณ์ทางศาสนา อาจจะมีผลกระทบตามมาอย่างมากต่อ สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ประกอบกับปัจจัยภายในที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายที่สำคัญในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรัฐบาลมีการยุบเลิกหน่วยงานประสานนโยบาย ในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ปัจจัยทั้งสองอาจจะมีผลต่อ ความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นอย่างมาก โดยมีเหตุอันที่เป็นเสริม เช่น ปัญหาความไม่เป็นธรรมโดยรัฐ ปัญหาเศรษฐกิจสังคม ความยากจน ด้อยโอกาส และปัญหาการศึกษา รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด เศรษฐกิจนอกระบบ และผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น เป็นต้น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดกระแสความรุนแรงนี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างซึ่งจะต้องนำมาพิจารณาวิเคราะห์โดยละเอียด เพื่อเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น และกำหนดตัวแบบทางนโยบาย ยุทธศาสตร์และยุทธวิธี ในการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม...”¹⁰

“ ผมคิดว่าประเด็นที่ฝ่ายความมั่นคงเกือบทุกฝ่ายเท่าที่ผมเห็นมา เรื่องแรกเลยคือเรื่องภาคใต้ เรื่องภาคใต้นี้เป็นเรื่องใหญ่มาก มาถึงขั้นที่ว่าอาจจะต้องแบ่งประเทศ ถ้ามั่นเอาไม่อยู่ และสิ่งที่ทุกคนพูดกันอย่างเป็นน้ำหนึ่งเสียงเดียวกันเลย ก็คือการยุบ ศอ.บต. ซึ่งมองว่า ศอ.บต. เป็นวิวัฒนาการของการบริหารจากการใช้อำนาจดิบ อำนาจทหารมาเป็น ระบบกระบวนการความมั่นคง ที่ประชาชนนั้นมีเส้นสาย มีช่องทางประตุเข้าสู่ราชการฝ่ายความมั่นคงได้การร้องเรียนต่อ ศอ.บต. ผมกลับ

⁹ พลโทนนทเดช เมฆสวัสดิ์, ปฏิบัติการลับดับไฟใต้ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549) , น 34 – 35

¹⁰ ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี , “ความรุนแรงเชิงโครงสร้างหรือโครงสร้างความรุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้” มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รายงานต่อ กอศ., 2549 : 4

ไปดูรายละเอียดแล้วว่าปีหนึ่งเกือบ 1,300-1,400 เรื่อง ที่เขาร้องเรียนมาเดือนหนึ่งราว 300 กว่าเรื่อง และได้นำไปสู่การโยกย้ายข้าราชการตลอดเวลา ความสงบถึงมีเรื่องที่สองก็คือว่า สอ.บต.ได้สร้างเครือข่ายของประชาชนที่มามอบตัว ที่เคยเป็นนักก่อการมามอบตัว และพวกนี้กลายเป็นเส้นสายของ กอ.รมน. ของข่าวของกองทัพ ของ สอ.บต.อยู่ในนั้น นี่คือการที่ไปของความสงบ การทำงาน สอ.บต. การเข้าไปยึดอำนาจโดยตำรวจ อันนี้เป็นการทั้งทำลาย และก็เป็นการเริ่มต้นของการฆ่าสายทหารทั้งหมดเลย ยิ่งทั้งเลย นี่ก็จุดเริ่มต้นของการทำลายที่เราเรียกว่าความมั่นคงของสามจังหวัดภาคใต้ นายทหารทุกคนถ้าในที่ที่ไม่เป็น ทางแล้วจะวิพากษ์วิจารณ์คุณทักษิณค่อนข้างมาก เขาจะพูดสั้นเรื่องอู่มฆ่าๆ เรื่อง สอ.บต. อู่มฆ่าๆ นี้แม้กระทั่งคนของเขานะ นี่ก็เรื่องของเรื่อง ที่มาที่ไปอันนี้แหละ และก็คิดว่าถ้าคุณทักษิณอยู่ต่อไปหลายคนก็คิดว่า คือเขาสร้างมากับมือด้วยกัน ระบบความมั่นคงอันนี้ แล้วอยู่ดีๆ ไอ้นี้เข้ามาและอยากจะได้อำนาจและ สอ.บต. ก็คือฐานที่ผูกพันกับประชาธิปไตยด้วยเขาอยากจะขี้อยากจะทำลายมันทิ้งซะเลย โดยไม่คำนึงว่าคุณปล่อยผีออกมา ผีของผู้ก่อการเป็นปฏิกิริยาของการแก้แค้น และยังไม้แก้ไข ใช้ความรุนแรงเสริมเข้าไปอีก เขาไม่ฟังใครเลย”¹¹

“ถึงแม้ กองทัพภาคที่ 4 จะเดินทางมาถูกทาง..... แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ... เพราะขาดเอกภาพ เนื่องจากอำนาจการปราบปราม ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นของตำรวจ ส่วนทหารมีหน้าที่ป้องกันศัตรูจากภายนอกประเทศเท่านั้น เวลานี้ทหารต้องปล่อยให้ตำรวจ ...ดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากไม่มีอำนาจปฏิบัติตามกฎหมายซึ่งปัญหานี้... ...เกิดจากนายตำรวจท่านหนึ่งต้องการรวมอำนาจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ทั้งหมด จึงรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่าตำรวจสามารถควบคุมหลังจากมีการยุบ สอ.บต.ไปแล้ว ปัญหาความวุ่นวายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยตำรวจคนดังกล่าวไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้จนกระทั่งถูกย้ายไปในที่สุด...”¹²

¹¹ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, “บทความ”(ออนไลน์),เข้าถึงได้จาก : www.ftawatch.org ก.ย. 49

¹² กำแหง ภริตานนท์, “บทความไม่มีชื่อ,” *เดลินิวส์รายวัน* (31 มกราคม 2547): 3

จากแนวความคิด และข้อคิดเห็นของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องจะเห็นผลกระทบที่ชัดเจนของการยุบเลิกองค์กรที่มีหน้าที่ในการแก้ปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง จากการประมาณสถานการณ์ที่ผิดพลาดของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ในการที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นรัฐตำรวจนั้น ส่งผลกระทบที่ผิดพลาดทางนโยบายโดยตรงต่อแนวทางการแก้ไขปัญหา จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยที่ยังไม่มีส่วนอื่น หรือองค์กรใด มาสานต่อการปฏิบัติหน้าที่แทนและมารองรับงานที่เกี่ยวข้องทำให้ประชาชนถูกละเลย ความเห็นของประชาชนถูกคัดออกจากหน่วยงานภาครัฐไปทำให้เกิดช่องว่าง สายงานทางด้านข่าวกรอง และสายข่าวของหน่วยงานภาครัฐ ได้ถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิง เปิดโอกาสให้ผู้ก่อความไม่สงบมีเสรีในการปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ทั้งในการซ่อนตัวกำลั ง การฝึกฝนกำลั งใหม่ การจัดเตรียมยุทธภัณฑ์ - อาวุธ เพื่อเตรียมความพร้อมในการก่อความไม่สงบ การโฆษณาชวนเชื่อ การปลุกระดมมวลชน และการปลุกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองของตน เป็นต้น รวมทั้งชาวบ้านในท้องถิ่นต้องเผชิญกับปมขัดแย้งภายใน กล่าวคือ ด้านหนึ่งของชีวิตตามธรรมชาติของพวกเขา กำลังถูกคุกคามโดยพลังทุนนิยม หรือวัตถุนิยมขนาดใหญ่ จนรู้สึกไม่อาจต่อรองได้แต่อีกด้านหนึ่ง มีความแตกต่างระหว่างคนรุ่นเก่าที่ประสงค์จะดำเนินชีวิตเรียบง่ายของตนตามหลักศาสนาโดยไม่ปรารถนา จะต่อกรกับพลังจากภายนอก

สำหรับคนรุ่นใหม่ที่ไม่เปลี่ยนวิถีชีวิตให้คล้อยตามพลังที่คุกคามตน ก็ต่อต้านขัดขวางด้วยวิธีการต่างๆ อีกทั้งการยุบหน่วยพตท.43 โดยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปดูแลความสงบเรียบร้อยแทนฝ่ายทหาร ตำรวจไม่มีความพร้อม เพราะแม้แต่กำลังตำรวจที่เข้าไปปฏิบัติการ ต้องมีเพิ่มเติมอีกหลายร้อยคน ต้องนำเอาตำรวจตระเวนชายแดนเพิ่มเข้าไป นับว่าเป็นการเข้าไปในลักษณะที่ไม่มี การเตรียมการ และขาดความเข้าใจสถานะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่ามีเงื่อนไขอะไร ทั้งที่ในความ เป็นจริงที่ต้องยอมรับว่า การแก้ไขปัญหา การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนในภาคใต้ นั้น การแก้ไขปัญหาจะต้องเป็นไปในรูปแบบขององค์กรรวม มิได้ขึ้นอยู่กับองค์กรใดเพียงองค์กรเดียว อย่างเดียว การยุบองค์กรไม่ว่า ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) หรือจะยุบหน่วยเฉพาะกิจ พลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ 43 (พตท.43) แล้วจะให้ตำรวจภูธรภาค 9 รับผิดชอบแต่ฝ่ายเดียว เป็นการมอบภารกิจที่ใหญ่หลวงกว่าขีดความสามารถของหน่วยงาน และจะเป็นประเด็นขัดแย้งระหว่างทหารกับตำรวจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในภายหลัง ทั้งนี้การแก้ปัญหาที่ถูกต้องถึงแม้จะมีการประเมินสถานการณ์ที่ไม่ถูกต้องก็ตามไม่ควรยุบหน่วยงานใดทั้งนั้น เพียงแต่ให้ปรับภายในองค์กรให้กะทัดรัดลง (Downsizing) เพื่อให้มีความคล่องตัวในการบริหารและจัดการ ที่เหมาะสมกว่าแล้วจึงค่อยๆ ปรับลดบทบาทของหน่วยงานรอการส่งผ่านภารกิจ

การศึกษาเกี่ยวกับตัวตนของผู้ก่อความไม่สงบ

เหตุการณ์การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งปะทุความรุนแรงขึ้นมาอีกครั้งในช่วงต้นปี พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันนั้น ย่อมต้องมีองค์กร และบุคคลเป็นผู้บงการอยู่เบื้องหลังอย่างแน่นอน แต่ด้วยการปฏิบัติการลับที่มีประสิทธิภาพของ ฝ่ายก่อความไม่สงบทำให้สามารถปกปิดองค์กร บุคคล และการปฏิบัติไว้ได้เป็นส่วนมาก ถึงแม้ว่า สมาชิกในระดับผู้ปฏิบัติขององค์กรบางส่วนจะถูกจับกุม และเปิดเผยตัวตนของผู้ก่อความไม่สงบ บางส่วนแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถสืบสาวไปถึงต้นตอที่แท้จริง ของขบวนการก่อความไม่สงบได้ ทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหการก่อความไม่สงบใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของฝ่ายรัฐไม่เกิด ประสิทธิภาพเท่าที่ควร การที่จะแก้ปัญหาให้ถูกต้อง หรือถูกจุดที่สุดจะต้องแก้ไขในส่วนที่เป็นแก่น (Core) ของปัญหาเสียก่อนเพื่อที่จะสามารถบรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหา ซึ่งในความเป็นจริง ตัวตนของผู้ก่อความไม่สงบ คือ ข้อมูลที่จำเป็นที่สุดในขณะนี้ แต่คำตอบที่ได้กลับไม่กระจ่างชัด ผู้เขียนจึงรวบรวมข้อมูลตัวตนของผู้ก่อความไม่สงบจากแหล่งข้อมูล และมีผู้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ ตัวตนของผู้ก่อความไม่สงบ ดังนี้

1. กลุ่มโจรก่อการร้าย กลุ่มโจรก่อการร้ายในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นปัจจุบันมี กลุ่ม หรือขบวนการที่เคลื่อนไหว และมีผลกระทบต่อการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ดังนี้

(1) แนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี (Barisan Nasional Pembebasan Patani : BNPP) องค์กรนี้ ในปี พ.ศ. 2490 ตวนกูมาห์มุด มะไฮฮิดดิน บุตรชายคนที่ 7 ของพระยาวิชิตภักดี (เจ้าเมืองปัตตานีคนสุดท้าย) ได้ตั้งตนเองขึ้นเป็นผู้นำชาวมุสลิมปัตตานี และสืบทอดเจตนารมณ์ของ บิดาที่ปรารถนาจะให้ปัตตานีเป็นรัฐอิสระ ได้ชักชวนให้ชาวไทยมุสลิม ผู้นำศาสนา เจริญญาติ ผู้สูญเสียอำนาจและผลประโยชน์เข้าร่วมองค์กรเป็นจำนวนมาก ต่อมาตวนกูมาห์มุด มะไฮฮิดดิน ได้เสียชีวิตลงในปี พ.ศ. 2496 ทำให้เสียผู้นำที่เข้มแข็ง สมาชิกที่เหลือเริ่มอ่อนแรงจนต้องยุติ การเคลื่อนไหวและล่มสลายลง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2502 อดีตสมาชิกจึงได้จัดตั้งแนวร่วมปลดปล่อยแห่งชาติปัตตานี ขึ้นมาใหม่ โดยมี ตวนกูอับดุล ยะลานาเชร์ เป็นหัวหน้าขบวนการ ถือได้ว่าเป็นขบวนการแบ่งแยก ดินแดนกลุ่มแรกที่จัดตั้งกองกำลังติดอาวุธ พร้อมประกาศเป้าหมายการแบ่งแยกดินแดน ต่อมาได้ เปลี่ยนชื่อเป็น “แนวร่วมปลดปล่อยอิสลามปัตตานี (Barisan Islam Pembederasan Patani : BIPP)” ทำการเคลื่อนไหวทั้งทางด้านการเมือง และการทหาร มีการปฏิบัติอย่างรุนแรงในช่วง ปี พ.ศ. 2520 – 2525 ทำการเรียกค่าคุ้มครอง ลอบสังหารเจ้าหน้าที่รัฐ และแกนนำชุมชนชาวไทยพุทธ ตลอดจนก่อความไม่สงบลักษณะสงครามจิตวิทยาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อตวนกูอับดุล

ยะลานาเซร์ หัวหน้าขบวนการเสียชีวิต ทำให้ขบวนการนี้มีสภาพที่ตกต่ำลง แต่ยังคงมีข่าวเคลื่อนไหวอยู่ในประเทศมาเลเซีย และบางส่วนได้สลายตัวไปเข้ากับกลุ่มโจรก่อการร้ายกลุ่มอื่นๆ

(2) องค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานีหรือองค์กรสหปัตตานีเสรี(Patani United Liberation Organization : PULO)¹³ องค์กรนี้มีความเคลื่อนไหวทั้งด้านการเมืองและการทหาร ปัจจุบันเกิดสภาพแตกแยกภายใน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม PULO เก่า มี นายกาบิรี อับดุลเราะห์มาน เป็นผู้นำ และ กลุ่ม PULO ใหม่ ซึ่งแยกตัวออกเป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรก มีนายหะยีวันมุฮัมหมัด กามล บินหะยีวันยูซุฟ เป็นผู้นำ และกลุ่มที่สอง มีนายอารง มูเล็ง เป็นผู้นำ PULO เป็นองค์กรที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวระดับนานาชาติ โดยผ่าน Website : WWW.pulo.org.com การเคลื่อนไหวที่สำคัญที่ผ่านมา เมื่อ 21 พ.ย. 47 นายลุกมัน บินลิมา ซึ่งอ้างตัวเป็นผู้บัญชาการสูงสุดขององค์กร ได้เผยแพร่ข่าวทาง Website ประกาศตั้งคำหัวข่าาราชการระดับสูงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อตอบโต้ที่ทางการไทย จัดพิมพ์โปสเตอร์ออกหมายจับผู้ต้องหาคดี ความมั่นคง และก่อความไม่สงบ จำนวน 46 คน¹⁴

(3) กลุ่มมุญาฮิดีนอิสลามปัตตานี (Gerakan Mujahidin Islam Patani : GMIP) กลุ่มนี้เริ่มปรากฏการเคลื่อนไหวก่อการร้ายในพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยมี นายกู อับดุลเราะห์มาน เป็นผู้ก่อตั้ง ปัจจุบันมีนายโคดี เป็นหัวหน้า โดยมีฐานดำเนินการอยู่ที่รัฐกลันตัน กลุ่มนี้ไม่มีรูปแบบโครงสร้างการจัดที่เป็นรูปแบบ แต่มีบทบาทในการก่อการร้ายที่เน้น การก่อวินาศกรรมในเมืองและชุกกรโซกทรัพย์ ปัจจุบันกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ยังมีการเคลื่อนไหวก่อการร้ายเป็นครั้งคราว และมีแนวโน้มจะปฏิบัติการก่อเหตุร้ายเพิ่มขึ้น ความเคลื่อนไหวที่สำคัญที่ผ่านมาเมื่อ มิ.ย.47 มีรายงานว่า กลุ่มนี้จำนวน 30 คน กระจายกำลังกันในพื้นที่ 3 จชต. เพื่อลอบสังหารเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ตำรวจเป็นอันดับหนึ่ง¹⁵

¹³ รุ่ง แก้วแดง , สงครามและสันติสุข@ชายแดนใต้ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน ,2549) , น.121

¹⁴ “เปิดบันทึกความมั่นคง 7 กลุ่มโยงป่วนใต้”, มติชน, (26 พฤศจิกายน 2547) : 14

¹⁵ “ การเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้าย ”, มติชน, (14 มิถุนายน 2547) : 12

(4) BRN Coordinate เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นหลังจากโจรจีนมลายู กลายเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ทั้งนี้ เนื่องจากองค์กรที่จัดตั้งขึ้นก่อนๆ ได้ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐดึงไปเป็นพันธมิตรหรือกองกำลังในสังกัดของนายตำรวจ และทหารเป็นจำนวนมาก วัตถุประสงค์ขององค์กร เพื่อปฏิบัติทางการเมือง และการทหารในการสถาปนารัฐปัตตานี ขณะนี้เป็นองค์กรก่อการร้ายที่มีกองกำลังที่เข้มแข็งที่สุดในปัจจุบัน และเป็นองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มีสมาชิกทั้งเยาวชนที่เรียนในประเทศ และที่จบมาจากต่างประเทศจำนวนมาก ประเมินการณัว่า จะมีสมาชิกถึง 20,000 คน มีนายสะเป็ง บาซอ เป็นผู้นำ ซึ่งเป็นอดีตครูใหญ่โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ อ.เมือง จ.ยะลา เป็นผู้ที่คาดหวังว่า หากแยกดินแดนสำเร็จ จะเป็นนายกรัฐมนตรีรัฐบาลไทยจึงประกาศตั้งค่าหัวเป็นเงิน 10 ล้านบาท ถือว่าเป็นค่าหัวสูงสุดในบรรดากลุ่มผู้ที่ถูกตั้งค่าหัว¹⁶ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มย่อยของ BRN ชื่อว่า “บาริซัน” มีนายซาลาฮุดดีน เป็นหัวหน้าอยู่ที่รัฐเคดาห์ กลุ่มนี้จะเรียกค่าคุ้มครอง และสร้างสถานการณ์ในพื้นที่ อ.กาบัง จ.ยะลาและ อ.สะบ้าย้อย สะเดา นาทวี จ.สงขลา มีกองกำลังติดอาวุธประมาณ 12 – 15 คน เคลื่อนไหวอยู่ตามแนวตะเข็บชายแดน ไทย – มาเลเซีย ด้าน อ.กาบัง และ อ.สะบ้าย้อย¹⁷

(5) แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีหรือเบอร์ซาตูใหม่ (Barisan Bersatu Kemerdekaan Patani : BERSATU) ก่อตั้งเมื่อปลายปี พ.ศ.2532 เดิมชื่อนี้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นำมาใช้ก่อนและยกเลิกไป ต่อมากลุ่มก่อการร้ายได้นำมาใช้ใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมกลุ่มก่อการร้ายกลุ่มต่างๆให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเพื่อขจัดความสับสนในการที่จะรับการสนับสนุนทางการเงินจากต่างประเทศ กลุ่มนี้มีความเคลื่อนไหวทางด้านการเมืองในประเทศมาเลเซีย โดยแอบแฝงอยู่ภายใน “สมาคมชาวปัตตานี” ในกรุงกัวลาลัมเปอร์ มี ดร.ฟาเคย์ เจ๊ะมาน เป็นผู้นำ ปัจจุบันองค์กรนี้ ส่วนหนึ่งไปเคลื่อนไหวอยู่ที่ประเทศสวีเดน เพื่อขอความช่วยเหลือจากมูลนิธิรางวัลโนเบล

(6) กลุ่มศรีนาคารอ กลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ ที่เริ่มปรากฏความเคลื่อนไหวการก่อการร้ายและกรรโชกทรัพย์ผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา จากการตรวจสอบข่าวสาร และประมวลจากฐานข่าวที่น่าเชื่อถือ พอที่จะสรุปได้ว่า

¹⁶ “เรื่องหนาวๆของอุสตาซ - เด็กปอนะ”, มติชน, (11 มกราคม 2547) : 13

¹⁷ “แจ้งข้อมูลBRN”, มติชน, (30 กันยายน 2547) : 14

กลุ่มนี้ น่าจะมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มมูญาฮิดีนอิสลามปัตตานี (GMIP) และ พุโลใหม่ โดยทั้งหมด น่าจะมีการประสานการปฏิบัติเพื่อแสวงผลประโยชน์ร่วมกัน หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลัง ผสมเฉพาะกิจที่ได้รับการจัดตั้งจากแนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานีใหม่ (BERSATU) โดยมอบหมาย ให้พุโลใหม่ และกลุ่ม GMIP เป็นกำลังหลักที่ปฏิบัติงานในนาม “กองทัพลายูอิสลามปัตตานี (TENTRA MALAYU ISLAN PATTANI)” และใช้สัญลักษณ์ / ตราประทับว่า กลุ่มศรีนาการอ และมีแนวโน้มว่าการปฏิบัติของกลุ่มน่าจะมียุทธศาสตร์ในการก่อการร้ายมากยิ่งขึ้น

(7) กลุ่มก่อการร้ายแนวใหม่ กลุ่มนี้เป็นการประมวลภาพ ที่เกิดขึ้นจากการพิสูจน์ ที่ อ.หนองจิก จ.ปัตตานี ซึ่งมีการตรวจพบเอกสารเกี่ยวกับการฝึกอบรมทางยุทธวิธีระดับผู้นำหน่วย ซึ่งภาษาที่ใช้เป็นภาษารูมี ไม่มีการใช้ในประเทศไทย แต่มีการใช้ในประเทศมาเลเซีย และ อินโดนีเซีย¹⁸ และมีการตรวจพบแผ่นซีดีเกี่ยวกับการฝึกอาวุธของขบวนการอัลกออิดะฮ์ และการรบ แบบกองโจรในเซเชเนีย รัสเซีย เหตุการณ์ล่าสุด เมื่อ 19 พ.ค. 48 เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงได้เข้า ตรวจค้นพื้นที่ รร.ญูฮาตวิทยา ต.ตาโล๊ะโปร์ อ.ยะหริ่ง จ.ปัตตานี ได้พบหลักฐานสำคัญ คือ ม้วนวีดีโอการฝึกซ้อมของขบวนการอัลกออิดะฮ์¹⁹ โดยมีโครงสร้างการจัดองค์กร ประกอบด้วย **พรรค** : ยังไม่เปิดเผยตัวเองแต่มีการจัดตั้งแล้ว **แนวร่วม** : วัชรุน ผู้ได้รับการฝึกฝนมาอย่างหนัก พวกเขาไม่มีงานทำ และ พวกคิดยา (กลุ่มแนวร่วมนี้เพียงหยิบยื่นผลประโยชน์ให้เล็กน้อยก็สามารถ ตั้งการให้ทำอะไรก็ได้ เช่น การลอบสังหาร การลอบเผาโรงเรียน เป็นต้น) **กองกำลัง** : ได้รับการ ฝึกฝนอย่างเข้มงวด มีความมุ่งมั่นในการต่อสู้สูง มีอยู่ทุกหนทุกแห่ง เคลื่อนไหวได้อิสระ เป็น กองกำลังที่พัฒนาตัวเองให้สอดคล้องกับกระแสการก่อการร้ายไม่ปรากฏร่องรอย ใช้ยุทธวิธีพลิกผัน ไปตามจินตนาการหรือสถานการณ์ สบโอกาสปฏิบัติงานทันที มีความเชี่ยวชาญด้านอาวุธ – วัตถุ ระเบิด และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติการลับ ประกอบด้วย กลุ่มเซลล์อิสระกลุ่มละไม่เกิน 5 คน ยากแก่การค้นหาเครือข่ายที่เป็นขุมกำลังขนาดใหญ่ ที่สำคัญขณะฝึกอบรมทางยุทธวิธี ห้ามบุคคลเข้า ร่วมฝึกสนทนากัน หรือผู้เข้าร่วมการฝึกทุกคนไม่ควรรู้จักกัน และครูฝึกกับผู้เข้ารับการฝึกก็ไม่รู้จักกัน ใครมีหน้าที่ครูฝึกก็ทำไป ผู้รับการฝึกก็ทำหน้าที่ของตัวเอง เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกจับก็ไม่รู้จักกัน²⁰

¹⁸ “เปิดขุมข่าโจรได้ยุทธวิธีฝึกคอมมานโด”, มติชน, (2 มิถุนายน 2547) : 11

¹⁹ <http://www.manager.co.th/local/ViewNews.aspx?NewsID=948000006646>

²⁰ พ.อ.บุญรอด สมศักดิ์, ภัยก่อการร้ายสู่การก่อความไม่สงบสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2540) : 1 – 4

(แสดงให้เห็นถึงแนวทางการปิดลับที่ชัดเจนว่ามีความเข้มงวด และตัดตอน หากถูกจับกุมก็จะได้กลุ่มเล็กๆไม่สามารถทำลายเครือข่าย หรือสาวไปถึงตัวผู้บงการได้)

กลุ่มก่อการร้ายแนวใหม่ หรือการก่อการร้ายที่ไร้ผู้นำได้รับการถ่ายทอดแนวความคิดมาจากศาสนิกษย์ของสำนักอัลกออิดะห์ที่กำหนดยุทธศาสตร์เปลี่ยนไปตามกระแสสากล ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก อันได้แก่

เป้าหมาย (End) : การแบ่งแยกดินแดนเพื่อประกาศเอกราชแล้วสถาปนาเป็นรัฐปัตตานีเท่านั้น

วิธีการ(Way) : ขั้นตอนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ คือ 7 ขั้นตอนใดการปฏิบัติ

ทรัพยากร (Mean) : ฐานมวลชน ทรัพยากรในท้องถิ่น และพลังสนับสนุนจากต่างประเทศ

2. กลุ่มกบฏอุสตาซ²¹ (ครูสอนศาสนา) ปัจจุบันบทบาทสำคัญในการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มักจะมีกลุ่มอุสตาซบางคนที่แอบแฝงอยู่ในโรงเรียนตาฎีกา โรงเรียนปอเนาะ และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เป็นผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์รุนแรง โดยปรากฏจากหลักฐานที่ชัดเจนหลังมีการจับกุมอุสตาซหลายคน ตั้งแต่ระดับผู้ปฏิบัติจนถึงระดับแกนนำ โดยเฉพาะมีคำสารภาพ “กบฏอุสตาซ” ที่มีการเปิดเผยต่อสาธารณชนดังนี้²²

(1) การจับกุม นายบาบอ วาฮับ วัย 40 ปี ครูใหญ่โรงเรียนปอเนาะมลายูบางกอก ต.บันนังสตาเร้ง อ.เมือง จ.ยะลา โดยนายบาบอได้ให้การว่าถูกนายอิสมาอีล จาร์ฟาร์ (ผู้เขียนหนังสือปลุกระดมแบ่งแยกดินแดน “Berjihad Di Pattani” ที่ทำให้เกิดแนวร่วมก่อเหตุ 10 จุด และเหตุการณ์ที่มัลลิกอรรีอะฮะ) ชักชวนถึงขั้นเดินทางเข้าไปพบที่รัฐกลันตัน เพื่อร่วมวางแผนฝึกยุทธวิธีในสุสานและภูเขา เพื่อความเข้มแข็งก่อนล่วงหน้าในปี และเตรียมแผนการปลุกระดมหาแนวร่วม เพื่อหาผู้ร่วมอุดมการณ์ในการแบ่งแยกดินแดน และนำเข้ามาเผยแพร่

(2) การจับกุม นายอับดุลละห์ ลาแม๊ะ อายุ 47 ปี นายเวสือแม มะมิง อายุ 42 ปี และ นายหามะ เจ๊ะเต๊ะ อายุ 37 ปี ชาวยะลา ทั้งหมดเป็นอุสตาซ โรงเรียนปอเนาะธรรมวิทยามูลนิธิ จ.ยะลา 4 ทั้งหมดถูกจับกุมตามการขยายผล

²¹ อุสตาซ ในภาษามลายู แปลว่า ผู้มีคุณธรรม

²² “คำสารภาพ “กบฏอุสตาซ” เปิดโปงขบวนการป่วนใต้” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 51 ฉบับที่ 15, (3-9 กันยายน 2549) : 6-7

(3) นายชาฟาริส หลงเส้น อุตสาหกรรม โรงเรียนปอเนาะบ้านเตกู จ.ปัตตานี เป็นมือปืนที่ถูกจับกุมหลังซ่อนท้ายมอเตอร์ไซด์ไต่ยังตำรวจใน อ.หนองจิก จ. ปัตตานี เมื่อ 4 ก.ค.47 แต่ถูกตำรวจยิงสวนจนบาดเจ็บสาหัสที่คอ และหลอดลมทำให้พูดไม่ได้ จนปัจจุบันกั้นการรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลค่ายอิงคยุทธบริหาร โดยมีนางมีเนาะห์ ตาเฮ มารดาวัย 52 ปี มาเฝ้าดูแลลูกชายทุกวัน ต้องป้อนข้าวป้อนน้ำตลอด เธอกล่าวว่า “เสียใจที่ลูกชายไปก่อเหตุยิงตำรวจและไม่รู้เรื่องมาก่อน”

(4) นายชาฟาริส วัย 23 ปี เป็นอุตสาหกรรมคนแรกที่ถูกจับกุมได้ในที่เกิดเหตุหลังก่อเหตุ ลอบยิงทหาร ให้การว่าได้รับค่าจ้างถึง 3 แสนบาท

(5) นายอับดุลเลาะห์ อาโก๊ะห์ วัย 31 ปี อุตสาหกรรมโรงเรียนปอเนาะธรรมวิทยา ถูกจับกุมภายหลัง ที่เขาเป็นมือปืนยิงทหารจนเสียชีวิต แต่ก็ถูกยิงตอบได้จนได้รับบาดเจ็บสาหัส ให้การว่า “ ผมต้องการจะแบ่งแยกดินแดน ต้องการให้ 3 จังหวัดภาคใต้ กลับมาเป็นปัตตานี ดารุสซาลาม เหมือนสมัยก่อนมันเป็นความฝัน และอุดมการณ์ของผม และพวกที่ไม่มีวันลบล้างได้ ผมได้รับการปลูกฝังถ่ายทอดมาตั้งแต่ผมอายุ 7 ขวบ ถ้าผมยังดีๆ อยู่ไม่เจ็บป่วย ไม่บาดเจ็บ ผมก็จะยังคงต่อสู้ต่อไป เพื่อแบ่งแยกดินแดนแต่ตอนนี้ผมถูกจับ ผมคงจะทำตามความฝันของผมไม่ได้แล้ว ” จากการประมวลและจากการให้การจากหน่วยที่เกี่ยวข้อง พอที่จะสรุปการพฤติกรรมของกลุ่มกบฏอุตสาหกรรมได้ว่า มีความต้องการแบ่งแยกดินแดน อาศัยการเป็นครูสอนศาสนาในการแอบแฝงตัวเคลื่อนไหว ปลุกกระดมจัดตั้งแนวร่วมเป็นกองกำลัง และบิดเบือนหลักศาสนาเพื่อก่อตั้งรัฐปัตตานี โดยการจัดองค์กร จะแบ่งออกเป็น 3 ฝ่าย ดังนี้

(1) ฝ่ายปฏิบัติการและการทหาร ทำหน้าที่ดังนี้ สะสมกำลังพลและอาวุธ โดยปล้นจากหน่วยราชการ เช่น อาสาสมัคร (อส.) และชุดคุ้มครองหมู่บ้าน (ชรบ.) รวมพลออกปฏิบัติการ และหลบซ่อนตัว เพื่อให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวต่อความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน บิดเบือน ยุยงให้เกลียดชังเจ้าหน้าที่ของรัฐ สร้างความปั่นป่วน ลอบยิงข้าราชการ ประชาชนผู้บริสุทธิ์ และ ศึกษ-สามเณร

(2) ฝ่ายศาสน ทำหน้าที่ใช้การเผยแพร่ที่เคร่งครัด เพื่อให้เกิดศรัทธาจากคำสอนของศาสนา โดยให้สอดคล้องกับลัทธิวินาย และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น โดยผู้ร่วมขบวนการจะต้องมีการสาบานตน หรือ “ชูเปาะ” ²³ว่าจะไม่ทรยศ และปกปิดการดำเนินการ

(3) ฝ่ายเศรษฐกิจ ทำหน้าที่รวบรวมเงินทุน โดยหักเงินจากกลุ่มครูสอนศาสนา เก็บเงินจากสมาชิกขบวนการ และรับเงินสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศ

3. ขบวนการเยาวชนกู้ชาติรัฐปัตตานี ขบวนการนี้ถูกพบว่า “มีตัวตน” หลังจากที่มีการจับกุมนักศึกษา ม.ราชภัฏยะลา และนักเรียนปอเนาะ 23 แห่ง รวมทั้ง รร.ธรรมวิทยามูลนิธิ จ.ยะลา มีการค้นพบเอกสารปลุกระดมของขบวนการฯ และเสื้อผ้าสัญลักษณ์มากมาย มีการเคลื่อนไหวก่อเหตุรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และมีความเชื่อมโยงกับกบฏอุสตาซ รวมทั้งขบวนการแบ่งแยกดินแดนโดยนำประวัติศาสตร์มากระตุ้น มีอุดมการณ์ที่ว่า “ชาติ ศาสนา มาตุภูมิ และสิทธิมนุษยชน” มีสมาชิกระดับแกนนำกว่า 100 คน โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนใน รร.ปอเนาะ และมีจำนวนไม่น้อย ที่จบไปแล้วออกไปศึกษาต่อในต่างประเทศ โดยปฏิญาณตนที่จะทำเพื่อ ชาติริฐปัตตานี ศาสนาอิสลาม และการกลับคืนสู่ “ปัตตานี ดารุสซาลาม” แผ่นดินเกิด และการต่อสู้เพื่อสิทธิปลดแอกจากการข่มขู่ของประเทศสยาม

ขบวนการฯ ที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ หรือหน่วยคอมมานโด มีประมาณ 30 คน ²⁴ ผ่านการสู้รบมาแล้ว จะแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการ โดย จ.ยะลา ปฏิบัติในพื้นที่ อ.รามัน และ อ.ธารโต

²³ ชูเปาะหรือคำสาบาน มี 3 ข้อ

1. จะไม่เปิดเผยความลับกับคนที่ไม่อยู่ในองค์กร
2. สละชีวิต ทรัพย์สินเงินทอง เพื่อแนวทางของพระผู้เป็นเจ้า
3. ยึดมั่นในแนวทางคำสั่งผู้บังคับบัญชาของขบวนการ

สำหรับแนวทางการแก้คำสาบาน คือ

1. ปลดปล่อยทาส 1 คน
2. บริจาคอาหารให้กับคนจน 600 กรัม จำนวน 10 คน
3. บริจาคเครื่องแต่งกายให้กับคนจน 10 คน

: ถ้าหากปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้ เนื่องจากเป็นคนยากจนอยู่แล้ว ให้ถือศีลอด 3 วัน และเมื่อรับคำกับอหิหม่าแล้ว ถือว่าหลุดจากคำสาบาน

²⁴ “เปิดชุมข่ายโจรใต้ยุทธวิธีฝึกคอมมานโด”, มติชน. (2 มิถุนายน 2547) : 18

จ.ปัตตานี ปฏิบัติในพื้นที่ อ.ยะรัง, อ.มายอ, อ.ปานาเระ, อ.หนองจิก, อ.สายบุรี และ อ.กะพ้อ ส่วนที่ จ.นราธิวาส ปฏิบัติในพื้นที่ อ.เจาะไอร้อง, อ.สุไหงปาดี, อ.รีโอสาละ, อ.สุไหงโกทิง, อ.ตากใบ, อ.แว้ง และ อ.ระแงะ

4. **เครือข่ายผู้มีอิทธิพล และกลุ่มธุรกิจผิดกฎหมาย** กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีเครือข่ายของผู้มีอิทธิพลเชื่อมประสานกับกลุ่มธุรกิจผิดกฎหมาย อาทิ บ่อนการพนัน ซ่อง หวยใต้ดิน ชุมมือปืน การค้าของเถื่อน การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ ไม้เถื่อน ยาเสพติด และน้ำมันเถื่อน สายสัมพันธ์เครือข่ายนี้เป็นลักษณะมีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกับกลุ่มโจรก่อการร้าย เพราะฝ่ายหนึ่ง มีคนทำงานผิดกฎหมายได้ อีกฝ่ายหนึ่งมีเงินจึงเข้ากันได้อย่างลงตัว เพราะอีกฝ่ายหนึ่งต้องการเงินทุนใช้จ่ายในการปฏิบัติการ กลุ่มนี้สามารถขยายเครือข่าย และร่วมมือกับกลุ่มโจรก่อการร้ายได้อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 3 กลุ่มใหญ่ คือ²⁵

(1) กำนัน-ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ อ.รามัน จ.ยะลา, อ.จะแนะ จ.นราธิวาส, อดีตกำนัน ต.บ้านแห อ.ธารโต จ.ยะลา คนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมค้าของเถื่อน เก็บค่าคุ้มครอง และยาเสพติด

(2) สมาชิก อบจ. และ อบต. หัวคะแนนนักการเมืองใหญ่ ทั้งในพื้นที่ จ.นราธิวาส จ.ปัตตานี และ จ.ยะลา มีพฤติกรรมเก็บค่าคุ้มครอง และเปิดชุมมือปืน

(3) ผู้ประกอบธุรกิจผิดกฎหมายเป็นเจ้าของโรงแรมใน จ.นราธิวาส และเป็นหัวคะแนนให้กับ ส.ส.ผู้หนึ่ง

จากข้อมูลส่วนที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสนับสนุนให้กลุ่มนี้มีอิทธิพล และร่วมส่งเสริมการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น นายสวัสดิ์ สุมาลศักดิ์ จุฬาราชมนตรี “น้ำมันของเขาถูกกว่าเรา ผู้มีอิทธิพลจึงเอาน้ำมันเข้ามาขายในเมืองไทย ขายดิบขายดี เมื่อตำรวจไปจับพ่อค้า พ่อค้าก็ให้เงินพวกยาบ้าไปยิงตำรวจคนนั้น ทุกคนก็เบะๆ การพนันเถื่อนเหมือนปอยเปต พวกนี้มาเล่นในเมืองไทย ตำรวจจับ พวกพนันก็ให้ตั้งค์พวกยาบ้าไปยิงตำรวจคนนั้น ทุกคนก็เบะๆ คาราโอเกะเปิดเกินเวลา และให้เด็กกว่า 18 ปี เข้าร้าน ตำรวจก็จับ ก็เหมือนเดิม คนได้จึงเป็นแพะรับบาป” พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีก็ยอมรับว่ามีพ่อค้ายาเสพติดร่วมป่วนได้

²⁵ “เปิดบันทึกความมั่นคง 7 กลุ่มโย่งป่วนก่อการร้ายได้”, มติชน, (26 พฤศจิกายน 2547) : 2

²⁶ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, “ไฟใต้...รบกับใคร”, เอกสารประกอบการศึกษาวิชาการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2549), น. 5-1

“ เหตุการณ์ปะทุขึ้นตอนช่วงที่รัฐบาลปราบปรามยาเสพติดอย่างหนัก เพราะบางคนพวกนี้มีประวัติเป็นผู้ค้ายาเสพติดที่โดนหมายจับ วันนี้บางคนมีประวัติเป็นผู้ค้ายาเสพติด บางคนโดนทั้งสองอย่าง พวกนี้จึงรวมตัวกันสร้างความวุ่นวายก่อกวนราชการ และทำร้ายผู้บริสุทธิ์”²⁷ นายชงทอง จันทรางศุ ในฐานะประธานอนุกรรมการตรวจสอบผู้มีอิทธิพล จังหวัดชายแดนภาคใต้ กล่าวว่า “ ขณะนี้มีรายชื่อผู้มีอิทธิพลต้องสงสัยว่า กระทำความผิดอาญาจากการเปิดบ่อนการพนัน เปิดช่องค้าโสเภณี ค้าของเถื่อน ค้าอาวุธ และค้ายาเสพติด จำนวน 12 ราย ซึ่งแต่ละรายเป็นผู้กระทำความผิดอย่างต่อเนื่อง และยังไม่หยุดพฤติกรรม โดยขณะทำงานที่เกี่ยวข้องทั้งตำรวจ ทหาร ปกครอง และยุติธรรม จะนำข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้มีอิทธิพลทั้ง 12 ราย มาพิจารณารายบุคคล เพื่อดำเนินคดีอาญา และยึดทรัพย์ตามกฎหมายฟอกเงิน”²⁸ รวมทั้งมีรายงานเพิ่มเติมจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ เปิดเผยว่า ผู้มีอิทธิพลทั้ง 12 ราย เป็นผู้มีอิทธิพลรายใหญ่ มีเครือข่ายโยงถึงเจ้าหน้าที่รัฐหลายฝ่าย ส่วนหนึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งมีลูกน้องระดับปฏิบัติการเป็นนักเลง และมีมือปืนคุ้มกันคอยคุ้มครองกิจการผิดกฎหมาย ที่ผ่านมามีการจับกุมระดับลูกน้อง จะมีคนมาประกันตัวออกไปทุกครั้ง ดังนั้น การสืบสวนคดีในภาคใต้ไม่สามารถใช้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ได้ และเกิดปัญหาข่าวร้าย นอกจากนี้ยังมีปัญหาการปล่อยข่าวลวงให้ไปดำเนินคดีกับผู้มีอิทธิพลฝ่ายตรงข้าม²⁹

กลุ่มเครือข่ายผู้มีอิทธิพล และกลุ่มธุรกิจผิดกฎหมาย เป็นกลุ่มที่มีเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งในและนอกประเทศ จึงเป็นเครือข่ายที่มีส่วนสำคัญของการผสมโรงในการก่อความไม่สงบ และเพิ่มความรุนแรงของเหตุการณ์ ที่ภาครัฐจะต้องระดมความร่วมมือจากทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อตัดการช่วยเหลือ หรือแหล่งเงินทุนให้กับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ นับเป็นภารกิจสำคัญยิ่งที่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

5. กลุ่มนักการเมือง กลุ่มนักการเมืองเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพล และมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากมีความต้องการที่จะรักษาฐานอำนาจรักษาอิทธิพลในพื้นที่ การปกป้องธุรกิจผิดกฎหมายของห้วคะแนน มวลชนในกลุ่มของตน และมีความต้องการให้ชาวมุสลิมปกครองตนเอง คนกลุ่มนี้ประกอบด้วยอดีตนักการเมืองใหญ่ มุสลิม

²⁷ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, “ไฟใต้...รบกับใคร”, เอกสารประกอบการศึกษาวิชาการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2549), น. 5-2

²⁸ เรื่องเดียวกัน, น. 5-2

²⁹ เรื่องเดียวกัน, น. 5-2

หัวก้าวหน้า อดีต ส.ส.ที่มีความสนิทแนบแน่นกับนายสมะแอ ท่าน้ำ แคนนำพูโลเก่า และนายดาโอ๊ะ ท่าน้ำ แคนนำพูโลใหม่ และเครือญาตินักการเมือง โดยวิธีการใช้อำนาจทางการเมืองให้ความช่วยเหลือคุ้มกันโจร แคนนำกลุ่มมุสลิมที่ขอเงินสนับสนุนจาก ประเทศซาอุดีอาระเบีย กลุ่มเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิให้กับชาวมุสลิม เพื่อรักษาคะแนนเสียงของตน หลายฝ่ายให้ข้อมูลระบุนักการเมืองมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ เช่น พล.อ.ศิริชัย รัญญศิริ อดีต ผอ. กอ.สสจ.จชต. กล่าวว่า “ เหตุการณ์ที่รุนแรงในพื้นที่หลังการเลือกตั้ง (เลือกตั้งทั่วไป เมื่อ 6 ก.พ.48) เป็นที่คาดการณ์มาก่อนแล้วจะต้องเป็นเช่นนี้ โดยก่อนการเลือกตั้ง 2-3 วันเหตุการณ์ค่อนข้างเงียบ มองว่าฝ่ายการเมืองที่มีส่วนพัวพันได้กดดันกลุ่มปฏิบัติการมิให้ก่อเหตุ แต่เมื่อเลือกตั้งผ่านพ้นไปก็เหมือนกับเป็นการใช้หนี้”³⁰ พล.ต.อ.สมบัติ อมรวิวัฒน์ อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ กล่าวว่า “ คีเอสไอมีหลักฐานเชื่อมโยงถึงนักการเมืองที่เกี่ยวข้องกับขบวนการก่อการร้าย ”³¹ พล.อ.กิตติ รัตนฉายา อดีตแม่ทัพภาคที่ 4 กล่าวว่า “ อำนาจรัฐตกอยู่ในมือฝ่ายตรงข้าม กลไกที่มาจากการเลือกตั้งทั้งสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กำนัน และผู้ใหญ่บ้านต่างก็เป็นส่วนหนึ่งของแนวร่วมองค์กรที่ไม่หวังดี งบประมาณที่ลงไปใน อปท. 20 เปอร์เซ็นต์ จึงตกไปถึงขบวนการดังกล่าว”³² พล.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัชมন্ত্রী กล่าวว่า “ รู้อยู่แล้วว่าใครทำ แต่หลักฐานจับไม่ได้ และมีการเกี่ยวข้องกับนักการเมืองด้วย”³³

6. **กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐ** กลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นกลุ่มที่ สร้างเงื่อนไขในพื้นที่ด้วยการใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจหน้าที่ของตนแสวงผลประโยชน์ ตั้งตนเป็นผู้มีอิทธิพลเห็นเป็นใจกับการเรียกเก็บส่วยจากธุรกิจผิดกฎหมาย การสร้างสถานการณ์ การปกปิดความผิด การอุ้มฆ่าผู้บริสุทธิ์ บางส่วนเป็นบุคคลที่มาจากการลงโทษ หรือโดนโยกย้ายจากการที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม แต่กลับมาสร้างให้กับคนในพื้นที่ อีกบางส่วนไม่เข้าใจวิถีชีวิตของชาวมุสลิม เป็นต้น จนกลายเป็นจุดอ่อนที่กลุ่มก่อความไม่สงบนำมาอ้างเป็นเงื่อนไข เพื่อชักนำให้ชาวมุสลิมลุกขึ้นต่อต้านอำนาจรัฐ³⁴ รวมทั้ง

³⁰ เรื่องเดียวกัน, น. 7-1

³¹ เรื่องเดียวกัน, น. 7-2

³² เรื่องเดียวกัน, น. 7-2

³³ เรื่องเดียวกัน, น. 7-2

³⁴ เรื่องเดียวกัน, น. 8-1

สภาพแวดล้อมของ จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งอยู่ห่างไกลจากศูนย์อำนาจรัฐ และการดูแล เอาใจใส่ จากส่วนกลาง ทำให้เหมาะสมในการที่จะดำเนินการในทางทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ กลุ่มนี้เป็นกลุ่ม ที่หาข้อมูลทางเอกสารได้ยากที่สุด หรือขาดข้อมูลอ้างอิง แต่ความเป็นจริงอำนาจมืด หรืออำนาจ ของรัฐที่สองนั้นมิจริง ไม่จำเป็นต้องเป็นชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชน ไทยพุทธทั่วไปของประเทศก็รับทราบและถูกเอารัฐเอาเปรียบจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่แล้ว

7. กลุ่มแอบอ้างและกลุ่มอื่นๆ กลุ่มบุคคลประเภทนี้มีได้เป็นผู้ก่อความไม่สงบแต่มีความ สมัยครใจของตนว่าเป็น และรัฐยังไม่มีหลักฐานที่เพียงพอจะยืนยันว่าบุคคลพวกนี้มีใช่ผู้ก่อความไม่สงบ นอกจากเป็นที่รู้จักกัน ในหมู่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติระดับล่างซึ่งใกล้ชิด และคลุกคลีกันนานพอสมควร โดยสาเหตุสำคัญมาจากตั้งแต่มีนโยบายรับมือกับตัวผู้พัฒนาชาติไทย จนบางครั้งได้จัดทำโครงการ รับมอบตัวครั้งใหญ่ จึงเป็นโอกาสที่เหมาะสมของกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้อาศัยช่องว่าง หรือจุดอ่อน ของเงื่อนไขการรับมือกับตัวแสวงประโยชน์ แฝงตัวหลีกเลี่ยงกฎหมายบ้านเมือง โดยการยอมรับ และแอบอ้างว่าตนเองเป็นผู้ก่อความไม่สงบ โดยแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ³⁵

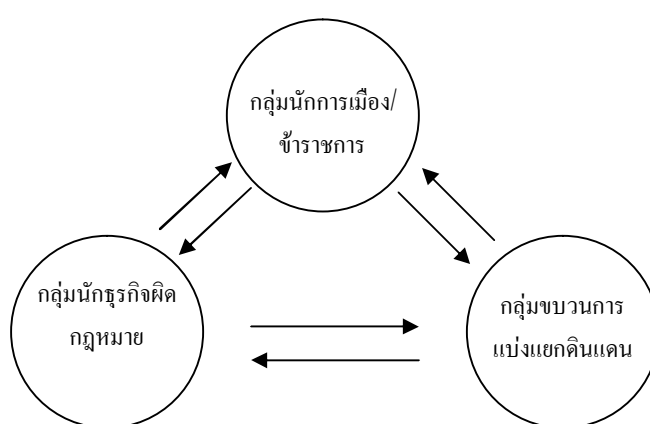
(1) ผู้ที่มีคดีอาญาแล้ว หนีไม่ยอมที่จะให้รัฐใช้กฎหมายเข้าพิจารณาตามกระบวนการ ยุติธรรม แม้บางคนเป็นผู้บริสุทธิ์แต่ความกลัวว่าจะไม่ได้รับความยุติธรรม ส่วนใหญ่บุคคลพวกนี้ นิยมหลบหนีคดีแล้วไปอาศัยอยู่กับเพื่อนหรือญาติในประเทศมาเลเซีย

(2) ผู้ที่หนีราชการทหาร หรือหนีการเกณฑ์ทหาร

(3) บุคคลสองสัญชาติ เป็นพวกที่อาศัยอยู่หรือไม่ก็รับจ้างทำงานในประเทศมาเลเซีย แต่ที่สำคัญก็คือ ในรัฐกลันตันและโกตาบารู จะมีการบริการรับสมัครสมาชิกขบวนการพูโล โดยบัตร ประจำตัวพูโลนี้ มีประโยชน์ในการใช้แสดงต่อเจ้าหน้าที่มาเลเซียบางคน เพื่ออำนวยความสะดวก และสิทธิบางอย่างที่เจ้าหน้าที่ของรัฐพอใจจะให้ ดังนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลยว่า หากว่าจะมีผู้ถือบัตร ประจำตัวสมาชิกพูโล แต่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับขบวนการเลย

³⁵ พ.อ.บุญรอด ศรีสมบัติ, เอกสารประกอบการบรรยายวิชาต่อต้านและตอบโต้การก่อการร้าย โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2546) ,น. 57

จากการศึกษา ตัวตนของผู้ก่อความไม่สงบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดจะสามารถ จัดกลุ่มเป็น ตัวตนได้ทั้งหมด 3 กลุ่ม หลัก ประกอบด้วย กลุ่มนักธุรกิจผิดกฎหมาย กลุ่มนักการเมืองและข้าราชการ และสุดท้ายกลุ่มขบวนการแบ่งแยกดินแดนเป็นกลุ่มที่ควบคุมอำนาจในพื้นที่ดังกล่าว ร่วมกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา โดยแต่ละกลุ่มจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มในหลายรูปแบบ มีเป้าหมายที่สอดคล้องกันและขัดแย้งกัน

แผนภูมิ : แสดงความสัมพันธ์และแรงดึงดูดระหว่างกลุ่ม³⁶

จากแผนภูมิดังนั้นจะเห็นความสัมพันธ์ และแรงดึงดูดระหว่างกลุ่มอำนาจทั้ง 3 กลุ่ม ในลักษณะเกื้อกูลกันและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เป็นการรวมกันแบบหลวมๆ มีเป้าหมายเพื่อให้ได้มา และรักษาไว้ซึ่งอำนาจและความชอบธรรมทางการเมือง การปกครอง กลุ่มนักการเมืองยังคงต้องพึ่งพาฐานเสียงจากประชาชนซึ่งควบคุมโดย นักการเมืองท้องถิ่น และผู้นำศาสนา กลุ่มนักการเมือง และกลุ่มขบวนการแบ่งแยกสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับ กลุ่มนักธุรกิจผิดกฎหมายให้ดำเนินธุรกิจได้อย่างสะดวกโดยเรียกร่องผลประโยชน์เป็นการตอบแทน

³⁶ พ.ท.ดิเรก บงการ,เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2549) , น.10-5

จากความสัมพันธ์ของทั้ง 3 กลุ่มมีความต้องการที่จะดำเนินการเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของตนแต่ไม่สามารถดำเนินการตามลำพังได้ เนื่องจากขาดการสนับสนุนด้านการเงิน และการปกป้องจากอำนาจรัฐจึงต้องเป็นเครื่องมือให้กันและกัน ดังนั้นการแก้ไขปัญหาคือการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงไม่สามารถแก้ไขด้วยการมองฝ่ายตรงข้ามเป็นภาพเดียว และใช้วิธีการแก้ไขปัญหาแบบเดียวกัน

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิธีการในการก่อความไม่สงบ

ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปัจจุบัน มีรูปแบบวิธีการที่แตกต่างไปจากสงครามกองโจรในอดีตอย่างสิ้นเชิง เช่น ไม่มีฐานที่มั่น ไม่มีการแย่งชิงมวลชน ไม่ปรากฏองค์กร และผู้นำที่ชัดเจน กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบจะไม่ต้องอาศัยอาวุธ และเสบียงอาหารเหมือนในอดีต ที่เราเคยสู้รบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยมาก่อน แม้ว่าฝ่ายเราจะควบคุมมวลชนไว้ได้เป็นส่วนใหญ่ไว้ได้ แต่ระบบการข่าวกลับมีความสับสนไม่รู้แน่ชัดว่า ผู้ก่อความไม่สงบที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันเป็นใคร การดำเนินการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบของฝ่ายรัฐจึงไม่ประสบความสำเร็จอย่างที่ตั้งเป้าหมายเอาไว้ ซึ่งจากสิ่งที่เกิดขึ้น และในความแตกต่างในวิธีการปฏิบัติของฝ่ายก่อความไม่สงบ ถ้าหากฝ่ายเราไม่เข้าใจในสิ่งที่ฝ่ายตรงข้ามปฏิบัติ พฤติกรรม และรูปแบบวิธีการก็อาจล้าลึกเข้าไปในกับดักที่ฝ่ายตรงข้ามต้องการก็ได้ ผู้เขียนจึงรวบรวมแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวิธีการ ในการก่อความไม่สงบจากแหล่งข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

สงครามยุคที่ 4 (Fourth Generation Warfare : 4 GW)

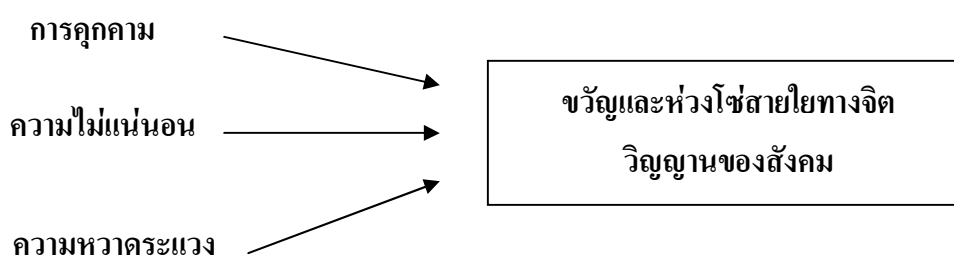
สงครามยุคที่ 4 เป็นแนวคิดวิธีการทำสงครามที่มีประสิทธิภาพสูงมาก ซึ่งมีลักษณะไม่ใช่การทำลายล้างจากการรบขนาดใหญ่ แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำลายพื้นฐานความเข้มแข็งของฝ่ายตรงข้าม ซึ่งต่างจากวิธีการในสงครามตามแบบที่มุ่งไปสู่การค้นหา และเข้าตีทำลายข้าศึกโดยตรง

การแบ่งสงครามตามแนวความคิดใหม่ ของนักการทหารกลุ่มหนึ่ง ได้แบ่งสงครามออกเป็น 4 ยุค ดังนี้

- สงครามยุคที่ 1 : เป็นยุคสงครามดั้งเดิมจนถึงสมัยนโปเลียนที่เน้นระบบการเกณฑ์ทหารและใช้อาวุธประจำกายเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การทำลายกำลังรบข้าศึก
- สงครามยุคที่ 2 : เป็นยุคของสงครามกลางเมืองสหรัฐอเมริกา และสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เน้นอำนาจการยิงทำลายล้าง โดยมีเป้าหมายหลักคือรูปขบวนข้าศึก
- สงครามยุคที่ 3 : เป็นยุคสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เน้นการดำเนินกลยุทธ์ด้วยยานเกราะ โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่การทำลายฐานในการส่งกำลังและระบบควบคุมบังคับบัญชาข้าศึก

- สงครามยุคที่ 4 : เป็นสงครามในต้นศตวรรษที่ 21 ที่เน้นเซลล์ปฏิบัติการเป็นอิสระขนาดเล็กหลายๆ เซลล์ตามแนวคิดสงครามไม่สมมาตร โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การทำลายความเป็นปึกแผ่นของสังคม และเจตนารมณ์ในการสู้รบของฝ่ายตรงข้าม ผลสำเร็จในสนามรบสำคัญน้อยกว่าการนำมาแสวงประโยชน์จากการขยายผลด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ

การทำสงครามยุคที่ 4 เป็นการแสวงประโยชน์จากจุดอ่อนข้าศึก และใช้การปฏิบัติแบบไม่สมมาตรด้วยการใช้อาวุธ และแนวคิดที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากฝ่ายตรงข้าม มุ่งกระทำต่อเป้าหมายทางสังคมในพื้นที่ส่วนหลัง หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าโดยตรงกับกำลังทหารฝ่ายตรงข้าม พร้อมทั้งมีการปฏิบัติการจิตวิทยา ด้วยการสร้างความหวาดหวั่นเขย่าขวัญสังคมให้เกิดในวงกว้าง ทั้งนี้เพื่อตัดห่วงโซ่ซึ่งเป็นเสมือนสายใยยึดเหนี่ยวทางสังคมให้ขาดสะบั้นลง ด้วยการเพิ่มระดับการข่มขู่ การคุกคาม และการโจมตี สร้างความแตกแยกทางสังคม เพื่อกระตุ้นความหวาดระแวงระหว่างกลุ่มหรือเผ่าพันธุ์ พร้อมกับการสร้างกระแสความไม่แน่นอนเพื่อสั่นคลอนกิจกรรมทางเศรษฐกิจซึ่งจะนำไปสู่การลดความมั่นใจในอนาคตของชาติในระยะยาว การได้ชัยชนะในสงคราม ยุคที่ 4 จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำลายขวัญ และห่วงโซ่สายใยที่ร้อยรัดจิตวิญญาณ ของสังคมเข้าด้วยกันเป็นสำคัญ ลักษณะการทำลายขวัญ และห่วงโซ่สายใยทางจิตวิญญาณของสังคมนั้น กระทำด้วยการสร้าง การแสวงประโยชน์ และการขยายผลจากการคุกคาม การสร้างภาวะความไม่แน่นอน และความหวาดระแวงในสังคม ดังแผนภาพดังนี้³⁷

³⁷ พ.อ.พร ภิเศก , “ก่อนดับไฟได้ต้องเข้าใจสงครามยุคที่ 4”,เอกสารประกอบการศึกษาการป้องกัน และปราบปรามการก่อความไม่สงบ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง, 2549) : น.1-1 - 1-3

การคุกคาม : กระทำด้วยการสร้างให้เกิดความรู้สึกถึงอันตรายต่อสวัสดิภาพ และการอยู่รอดของคนในสังคมซึ่งเปรียบเสมือนกับมีสายตาของปีศาจ หรือความชั่วร้ายตามติดจ้องปลิดชีวิตอยู่ตลอดเวลา

ความไม่แน่นอน : เป็นความรู้สึกหรือบรรยากาศที่เกิดเหตุการณ์ให้สังคมเกิดความรู้สึกสงสัยว่าน่าเชื่อถือแคลงสงสัย การคัดค้านโต้แย้ง ไม่คุ้นเคยและความสับสนวุ่นวาย เป็นต้น

ความหวาดระแวง : บรรยากาศของความสงสัยที่นำไปสู่การสูญเสีย ภัยแห่งความขัดแย้งของสมาชิกในสังคมโดยรวม หรือระหว่างกลุ่มย่อยๆภายในสังคม

ผลสำเร็จจากการกระทำดังกล่าวจะปรากฏออกมาในรูปของ ความหวาดกลัว กังวล ห้างเหินและแปลกแยก เพื่อลดความร่วมมือระหว่างกลุ่ม หน่วย หรือองค์กรซึ่งเป็นเสมือนจุดศูนย์กลางของสังคม เพื่อขยายผลความขัดแย้งภายในให้บานปลายจนไม่สามารถควบคุมได้

สงครามไม่สมมาตร หรืออสมมาตร (Asymmetric Warfare)

คำว่าสงครามไม่สมมาตรคือคำอธิบายลักษณะสงครามที่คู่สงคราม หรือคู่ต่อสู้มีขีดความสามารถในการรบตามแบบ ³⁸ หรือมีศักยภาพทางสงครามต่างกันมาก จะเป็นการต่อสู้ระหว่างฝ่ายที่เข้มแข็งกับฝ่ายที่อ่อนแอ โดยฝ่ายที่อ่อนแอไม่มีทางจะชนะได้เลยในการรบตามแบบแต่จำเป็นต้องสู้เพื่อความอยู่รอด และเพื่ออุดมการณ์ของกลุ่มตนเอง โดยหันไปใช้แนวคิดที่ว่า “อ่อนสู้แข็งเปลี่ยนพลังความเข้มแข็งของศัตรูทำลายตนเอง ” แนวคิดนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่แต่มีการปฏิบัติมาแล้วในการทำสงครามกองโจรของ เมา เซตุง แต่สิ่งที่เป็นนวัตกรรม และเปลี่ยนไปค่อนข้างมาก คือ เป้าหมายและวิธีการ

สงครามไม่สมมาตรมุ่งกระทำ เพื่อเพิ่มความสมดุลให้ฝ่ายอ่อนแอ ซึ่งจะต้องเป็นฝ่ายเข้ากระทำต่อเป้าหมายที่เป็นจุดศูนย์กลาง ³⁹ ของมวลชนฝ่ายตรงข้ามซึ่งเป็นฝ่ายที่เข้มแข็งกว่า ทั้งนี้เพื่อสร้างความตื่นตระหนกในกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ถูกกระทำเกิดความสับสนและเสียสมดุล

³⁸ สงครามตามแบบ หมายถึงสงครามที่คู่สงครามกระทำต่อกันด้วยอำนาจกำลังรบขนาดใหญ่ เช่น สงครามโลกครั้งที่ 2 ระหว่างฝ่ายสัมพันธมิตร กับ ฝ่ายอักษะ

³⁹ จุดศูนย์กลาง (Center of Gravity Definition) หมายถึง แหล่งของกำลังและพลังอำนาจที่สำคัญมากที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันหรือขีดความสามารถที่สำคัญยิ่งซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างต้องพึ่งพาอาศัย เช่น จุดศูนย์กลางของสงครามอ่าวเปอร์เซียครั้งที่สองอยู่ที่กรุงแบกแดด

การโจมตีดังกล่าวตั้งใจจะทำให้เกิดความสูญเสียในทางกายภาพโดยตรงก่อให้เกิดความหวาดกลัว และตกตะลึงจากการจู่โจมอย่างสมบูรณ์แบบ โดยแนวคิดการปฏิบัติการแบบนี้ไม่ได้มุ่งต่อเป้าหมายเฉพาะจุดที่เกิดเหตุการณ์ แต่หวังผลกระทบเป็นระลอกต่อเนื่องไปยังเป้าหมายทางทหารและศักยภาพทุกรูปแบบของฝ่ายตรงข้าม เช่น กลุ่มอัลกออิดะฮ์ทำสงครามกับสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

สงครามไม่สมมาตร นิยมใช้เมืองเป็นยุทธภูมิ พื้นที่ภูมิประเทศไม่ใช่สนามรบหลัก แต่ใช้พื้นที่ทางวัฒนธรรมเป็นสนามรบหลัก ไม่ยึดพื้นที่ภูมิประเทศ แต่มุ่งยึดฐานมวลชน ไม่มีแนวรบ ใช้การเปิดแนวรุกรุกทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อน สร้างภัยคุกคามที่น่ากลัว ทั้งภัยคุกคามที่มองเห็น แต่รับมือไม่ได้หรือรับมือได้ยาก และภัยคุกคามที่มองไม่เห็น และรับมือไม่ได้หรือรับมือได้ยาก

การสงครามยุคที่ 4 อาจจะถือกำเนิดขึ้นจากประเพณีเชิงวัฒนธรรมที่ไม่ใช่ตะวันตก เช่น ในประเทศมุสลิม ซึ่งไม่ได้มีความแข็งแกร่งในทางเทคโนโลยีแต่อย่างใด แต่อาจจะทำให้เกิดการพัฒนาไปสู่ยุคที่สี่ได้ โดยทางแนวคิดมากกว่าทางเทคโนโลยี ความสำเร็จของผู้ก่อการร้ายในการปฏิบัติการกิจซึ่งดำเนินการโดยผู้ก่อการร้ายในระดับแค่เพียงเป็นบุคคลเท่านั้น แต่ทำให้ขอบเขตของ “สนามรบ” กระจายตัวออกไปอย่างสูงสุด เพราะผู้ก่อการร้ายอาศัยการแทรกตัวอยู่บนภาคพื้นดิน และอยู่กับข้าศึกอย่างสมบูรณ์ การก่อการร้ายเป็นเรื่องของการดำเนินกลยุทธ์ เพราะอำนาจการยิงของผู้ก่อการร้ายนั้นมีไม่มาก แต่สถานที่และเวลาที่ลงมือเป็นสิ่งสำคัญ เป็นการเปลี่ยนประเด็นความมุ่งหมายหลักจากการมุ่งต่อแนวหน้าไปสู่แนวหลังของข้าศึก ลัทธิการก่อการร้ายต้องทำการค้นหาเพื่อทำลายข้าศึกจากภายใน

ผู้ก่อการร้ายใช้ความเปิดกว้างและเสรีของสังคมอย่างอิสระสามารถเคลื่อนไหวได้อย่างเสรีภายในสังคมของฝ่ายรัฐ ขณะที่การดำเนินกิจกรรมต่างๆ เป็นไปเพื่อล้มล้างสังคมนั้น ผู้ก่อการร้ายใช้สิทธิเสรีทางประชาธิปไตยไม่เพียงเพื่อเจาะเข้าไปในสังคมเท่านั้น แต่ยังใช้ในการปกป้องตนเองอีกด้วย ถ้าเราจัดการกับผู้ก่อการร้ายภายใต้กฎหมายของเรา ผู้ก่อการร้ายจะได้รับการปกป้องอย่างมาก หากฝ่ายเราสามารถทำลายผู้ก่อการร้ายลงได้ ภาพข่าวทางสถานีโทรทัศน์หรือสื่อต่างๆ สามารถเสนอได้อย่างง่ายดายว่า เป็นการกระทำต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย จะทำให้ผู้ก่อการร้ายสามารถดำเนินการรูปแบบของการสงครามของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ได้รับการปกป้องจากทางสังคมที่พวกเขากำลังโจมตีทำลายอยู่ ถ้าฝ่ายเราถูกกดดันให้ต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับการปราบปรามการก่อการร้าย จะส่งผลให้ผู้ก่อการร้ายทั้งหลายมีชัยชนะต่างๆ ตามมา

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสงครามดังกล่าวนี้ เป็นความขัดแย้งระหว่างธรรมชาติของสนามรบสมัยใหม่ และวัฒนธรรมทางการเมืองดั้งเดิม ผู้ก่อการร้ายมุ่งไปสู่สนามรบที่ไร้ระเบียบ

แบบแผน แต่วัฒนธรรมทางการเมืองยังคงรักษาประเพณีนิยมในเรื่องของระเบียบแบบแผนซึ่งตรงข้ามกับสนามรบรูปแบบใหม่ที่ต้องการการปรับตัวและเลื่อนไหลในสนามรบที่ไร้ระเบียบแบบแผน

สงครามไม่สมมาตร กับการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. สงครามไม่สมมาตรในการใช้การก่อความไม่สงบ เพื่อแบ่งแยกดินแดนในยุคสงครามเย็น (ก่อนเหตุการณ์เปลี่ยนปีนที่กองพันพัฒนาที่ 4 ปี พ.ศ. 2547)

ในอดีตเป็นความขัดแย้งเชิงโครงสร้างระหว่าง ระบบทุนนิยมและสังคมนิยม ยุทธวิธีฝ่ายก่อความไม่สงบมักมีภาพลักษณ์ไม่ดีงามจากการ เรียกค่าไถ่ การใช้ระบบงานจรยุทธ์ การสร้างฐานที่มั่นในเขตป่าเขา พัฒนาสู่สงครามกองโจร และสงครามขบวนการ ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างสงครามไม่ตามแบบและสงครามตามแบบ ใช้เงื่อนไขต่างๆ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยา เป็นข้ออ้าง เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาการต่อสู้ขึ้นไปตามลำดับ มีจุดศูนย์รวมทางจิตวิทยาอยู่ที่ ความเลื่อมใสศรัทธาในลัทธิคอมมิวนิสต์ เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง หรือการแบ่งแยกดินแดนลักษณะดังกล่าว เป็นการผสมผสานกันทั้งสงครามไม่สมมาตรและสงครามสมมาตร

2. สงครามไม่สมมาตรในการก่อความไม่สงบเพื่อแบ่งแยกดินแดนในปัจจุบัน

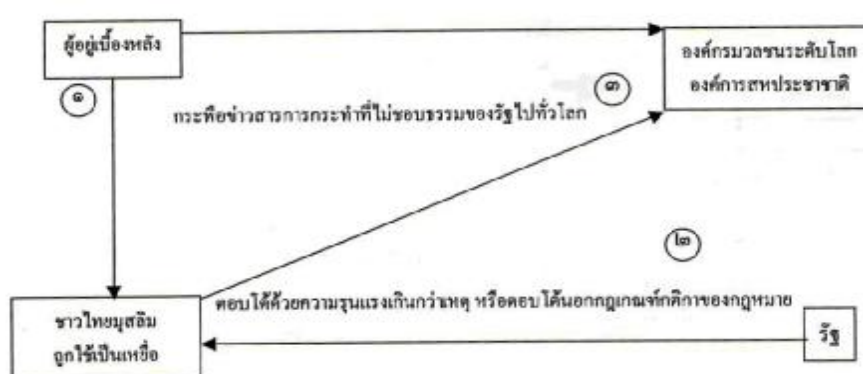
ในปัจจุบันเป็นความขัดแย้งทางวัฒนธรรม ผู้นำขบวนการฯ ได้ผันแปรจากภาพหัวหน้ากองโจร มาเป็นผู้นำศาสนาที่ปฏิเสธระบบการวางแผน และระบบปฏิบัติการในอดีต ด้วยการสร้างนักรบผู้ปฏิบัติงานจากนักเรียนศาสนา ซึ่งลอกเลียนแบบจาก “กลุ่มภูอลิบัน” ในอัฟกานิสถาน จึงไม่มีภาพลักษณ์ของการเรียกค่าไถ่ครอง ไม่มีฐานที่มั่น ไม่ใช่ยุทธวิธีสงครามกองโจรขั้นพื้นฐานใดๆ ภาวะดังกล่าวทำให้ผู้ก่อความไม่สงบสามารถสลายเงื่อนไข และอุปสรรคงานมวลชนลงได้อย่างเด็ดขาด จึงสามารถแสวงหาแนวร่วมโดยตรง และแนวร่วมมูมกลับได้อย่างกว้างขวาง ทั้งภายในประเทศและนอกประเทศ จึงเป็นจุดแข็งเกร่งที่สร้างความได้เปรียบอย่างยิ่งของผู้ก่อความไม่สงบทำให้สามารถสร้างสถานการณ์เชิงรุกให้เกิดขึ้นด้วยรูปแบบต่างๆ ในพื้นที่ปฏิบัติการได้ตลอดเวลา เป็นลักษณะของสงครามไม่สมมาตรเต็มรูปแบบ

การเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุทธศาสตร์การแบ่งแยกดินแดนในปัจจุบัน

ความขัดแย้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปัจจุบันเป็นความขัดแย้งทางวัฒนธรรม การก่อความไม่สงบไม่สามารถสู้รบแตกหักจนแบ่งแยกดินแดนได้ จะแบ่งแยกดินแดนได้ต้องสร้างภาพลักษณ์เพื่อปลุกกระแสกลุ่มชนทางจิตวิทยามวลชน โดยให้สหประชาชาติเป็นผู้ตัดสินให้มีการปกครองตนเอง ดังเช่น กรณีจังหวัดอาละห์ หรือให้มีการแบ่งแยกดินแดน ดังเช่น กรณีติมอร์ตะวันออกของประเทศ

อินโดนีเซีย จุดแตกหักที่ทำให้แบ่งแยกดินแดนได้อยู่ที่ความสามารถสร้างสถานการณ์ให้รัฐบาลติดกับดักในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชน มีการฆ่าผู้บริสุทธิ์ โดยเฉพาะเด็ก และผู้หญิง จนสามารถดึงให้องค์การสหประชาชาติหรือองค์การสากลอื่นๆ เข้าแทรกแซง และสนับสนุนให้มีการปกครองตนเองหรือแบ่งแยกดินแดน ขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้รัฐติดกับดักช้าแล้วช้าเล่าจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ของฝ่ายก่อความไม่สงบ เป็นดังนี้⁴⁰

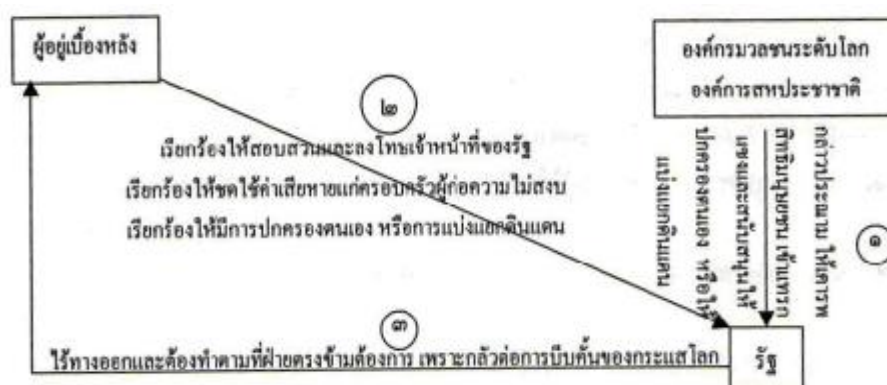
ขั้นตอนที่ 1: ขั้นการสร้างสถานการณ์เพื่อกระตุ้นและยั่วยุ (เรียงตามลำดับหมายเลข)

สร้างสถานการณ์และกระทำต่อผู้บริสุทธิ์และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อยั่วยุหรือกระตุ้นให้รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐโกรธ และคิดใช้วิธีการตอบโต้รุนแรง เสริมด้วยการสร้างกระแสให้สังคมบีบบังคับให้รัฐคิดใช้วิธีการตอบโต้ที่รุนแรง สังเกตได้จากกรณีการปฏิบัติการปล้นปืนของ กองพันทหารพัฒนาที่ 4 เมื่อ 4 ม.ค.47 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงมาก แผนการปฏิบัติการไร้ช่องโหว่ใดๆ มีลักษณะของการจู่โจม มีการปฏิบัติการลงและการปฏิบัติการขัดขวางการไล่ติดตามที่มีประสิทธิภาพ นอกจากการปฏิบัติการดังกล่าวแล้ว ยังมีการปฏิบัติการอื่นๆ ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกัน

⁴⁰ พล.ต. อภิสิทธิ์ หนึ่งสวัสดิ์, สงครามอสมมาตร, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันวิชาการทหารบก
ชั้นสูง, 2549): 16

ขั้นตอนที่ 2 : ขันวางเหยื่อหลอกล่อให้รัฐมาติดกับดักการเข่นฆ่าผู้บริสุทธิ์ และการละเมิดสิทธิมนุษยชนถูกใช้เป็นเหยื่อ และหลอกล่อในการตอบโต้ด้วยการใช้กำลังรุนแรงเกินกว่าเหตุ ชาวไทยมุสลิม จนเป็นผลทำให้ชาวไทยมุสลิมเหล่านั้น ต้องบาดเจ็บล้มตายจากการปฏิบัติการของรัฐหันมาใช้วิธีการนอกกฎหมาย แล้วกระพือข่าวสารการกระทำอันไม่ชอบธรรมของรัฐให้กระจายไปทั่วโลก เช่น เหตุการณ์ เมื่อ 28 เม.ย.47 ผู้ก่อความไม่สงบ มีความเชื่อที่แตกต่างไปจากหลักการ ในศาสนาอิสลามที่ถูกต้อง ในกรณีตากใบเมื่อ 25 ต.ค.47 ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกัน

วิธีการปฏิบัติในการก่อความไม่สงบของผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีการดำเนินงานของกลุ่มวัยรุ่นร่วมกับกลุ่มโจรก่อการร้าย ภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มผู้มีอิทธิพลบางกลุ่มที่สูญเสียผลประโยชน์ โดยลอกเลียนแบบมาจากแผนของขบวนการแบ่งแยกดินแดนติมอร์ตะวันออก ในขั้นตอนการต่อสู้เพื่อเอกราช ซึ่งมีลักษณะการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ไว้ดังนี้⁴¹

1. การสร้างสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อลดบทบาทอำนาจรัฐลง เช่น การทำลายป้ายชื่อถนน หรือชื่อซอยที่เป็นภาษาไทยติดตั้งป้ายชื่อซอย หรือถนนเป็นภาษามลายูแทนการยุงเด็กไม่ให้ร้องเพลงชาติไทย การปลดหมายเลขบ้านออก การใช้ภาษามลายูในการติดต่อกับทางราชการทั้งที่พูดภาษาไทยได้ ฯลฯ

2. การก่อเหตุร้ายเพื่อผลักดันราษฎรชาวไทยพุทธให้ออกนอกพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกำหนดวงจรรอบในการปฏิบัติงานขึ้น 4 ประการ ได้แก่

2.1 การลอบสังหารเจ้าหน้าที่ราษฎรชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมที่ปฏิบัติงานให้กับรัฐบาล การลอบสังหารกระทำโดยกลุ่มก่อความไม่สงบ มีเป้าหมายดังนี้⁴²

2.1.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐในหมู่บ้านเป้าหมายของการลอบสังหารกลุ่มนี้ ประกอบด้วย ครู อส. ตำรวจชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัคร (ลูกจ้าง กอ.สสจ.จชต.) และ ข้าราชการบ้านญู (อดีตตำรวจ ทหาร ทหารพราน) เป้าหมายเหล่านี้ถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมายสังหารเป็นระยะๆ ตามห้วงเวลาที่ฝ่ายผู้ก่อการกำหนด

2.1.2 สายลับในหมู่บ้าน เป้าหมายของการลอบสังหารกลุ่มนี้แบ่งเป็น แหล่งข่าวภายในหมู่บ้านซึ่งเป็นสายข่าวของตำรวจ ทหาร และฝ่ายปกครอง และแหล่งข่าวภายนอกหมู่บ้านที่อำพรางตัวเข้าไปปฏิบัติงานหาข่าวในหมู่บ้าน ทั้งในลักษณะที่ไปฝังตัวในพื้นที่เป้าหมาย หรืออาศัยรูปแบบต่างๆ อำพรางตัวเข้าไปหาข่าวเป็นระยะๆ อาทิ เป็นเจ้าหน้าที่องค์กรโทรศัพท์ คนขายของคนรับจ้างทั่วไป เป็นต้น

⁴¹ พล.ท.นันทเดช เมฆสวัสดิ์, ปฏิบัติการดับไฟใต้, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, 2549): 67-68

⁴² ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี ความรุนแรงเชิงโครงสร้างหรือโครงสร้างความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรอบ 2 ปี (พ.ศ.2547-2548) รายงานต่อ กอส., 2549 , น. 24

2.1.3 กลุ่มต่อต้านผู้ก่อความไม่สงบภายในหมู่บ้าน เป้าหมายของการลอบสังหารกลุ่มนี้ ประกอบด้วย อิหม่าม อูstadh กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้จัดการการวิพากษ์วิจารณ์ผ่านวิทยุท้องถิ่น และประชาชนทั่วไปที่เคลื่อนไหวต่อต้านกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในหมู่บ้าน

2.1.4 ผู้ก่อความไม่สงบที่กลับใจ มีหลายกรณีที่ผู้ถูกลอบสังหารเคยเป็นผู้ก่อความไม่สงบ ต่อมาได้ถอนตัว และเข้าร่วมงานกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.1.5 ผู้บริสุทธิ์และประชาชนทั่วไป คนส่วนนี้มักจะเป็นคนที่มีอายุมากและส่วนใหญ่เป็นคนที่นับถือศาสนาพุทธ และตกเป็นเป้าหมายของสมาชิกใหม่ของหน่วยจัดตั้ง ที่จะทำการทดสอบด้วยการลงมือปฏิบัติงานจริง เพื่อเป็นการสร้างนักรบรุ่นใหม่ และเป็นเป้าหมายทางการเมืองในลักษณะเชิงซ้อนในคราวเดียวกันก็คือ การสร้างความหวาดกลัว และกดดันคนไทยพุทธให้ออกนอกพื้นที่

2.2 การลอบวางเพลิงหรือทำลายทรัพย์สินของทางราชการและราษฎร ส่วนใหญ่จะเป็นการกระทำต่อสถานที่ราชการที่ไม่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำ บ้านเรือนราษฎรร้าง ที่ไม่ใช่ประโยชน์ เช่น โรงเรียน ที่ว่าการอำเภอ ชุมสายโทรศัพท์ ตู้โทรศัพท์ รางรถไฟ เป็นต้น

2.3 การลอบวางระเบิด มีขึ้นบ้างไม่มากนักใน 3 เดือนแรก เพราะอยู่ในระยะเวลาที่กลุ่มก่อความไม่สงบเหล่านั้น กำลังเรียนรู้ถึงวิธีการทำระเบิด (แต่กลางปี 2548 - 2550 ปัจจุบันการลอบวางระเบิดเป็นการกระทำที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบใช้มากที่สุด)

2.3.1 กระทำต่อเป้าหมายที่เคลื่อนไหวเป็นกฎเกณฑ์ (มีระยะเวลาการปฏิบัติเป็นวงรอบประจำในการผ่านหรือใช้เส้นทาง และ จุดการแวะพัก)

2.3.2 กระทำต่อเป้าหมายที่เป็นสถานที่ และร้านค้าที่เป็นที่ชุมนุมของเจ้าหน้าที่รัฐ

2.3.3 การใช้เยาวชน ทั้งชาย และหญิงทำการวางระเบิดใกล้เป้าหมาย โดยการอำพรางเป็นเรือชูสาว การสร้างทำเป็นหยุดซ่อมรถจักรยานยนต์ใกล้สถานที่วางระเบิด การอำพรางด้วยการแต่งการเป็นเยาวชนไทยพุทธ (ใส่กางเกงขาสั้น) การอำพรางด้วยการทำที่เป็นการขุดหาจิ้งหรีด (การวางระเบิดในเขตเส้นทางชนบท) เป็นต้น

2.4 ปล่อยข่าวการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ มีหลายกรณีที่มีการระบุว่า การลอบสังหารที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยผู้ตายถูกระบุว่าเป็นแกนนำ หรือกลุ่มผู้ก่อการร้าย หรือเป็นบุคคลที่เจ้าหน้าที่เคยเรียกไปสอบสวนหลายครั้งก่อนมีการสังหาร หรือเจ้าหน้าที่แะเวียนไปที่บ้านเป้าหมายเป็นระยะ หรือชาวบ้านระบุได้ว่ายานพาหนะที่ใช้ในการลอบสังหาร เป็นของเจ้าหน้าที่ หรือมีเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ร่วมด้วย หรือมีการระบุว่าคนสังหารมีรูปร่างหน้าตาคล้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ การให้ข่าวลวงแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ทำการจับหรือตรวจค้นบ้านบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิด บางครั้งเรื่องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นการแก้แค้นส่วนตัว (จากรายงานระบุว่า เป็นปัญหา

ความขัดแย้งระหว่างบุคคล เช่น ปัญหาเรื่องผู้สาว ปัญหาหมก) แต่ทางผู้ก่อความไม่สงบแอบอ้างว่าเป็นคนของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บุคคลเหล่านี้กลายเป็นแนวร่วมให้กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบมากขึ้นในภายหลัง

2.5 การปฏิบัติงานโฆษณาชวนเชื่อ การทำให้เกิดความหวาดกลัวในกลุ่มชาวไทยพุทธในลักษณะต่างๆ เช่น การให้ข่าวสารว่ากลุ่มก่อการร้ายสากล เข้ามาสนับสนุนกลุ่มแบ่งแยกดินแดนและจัดตั้งรัฐอิสลามขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อถือและความศรัทธาให้กับราษฎรชาวไทยมุสลิม และสร้างความสับสน และหวาดกลัวให้กับชาวไทยพุทธ บางครั้งก็มีการพัฒนาข่าวลือขึ้นให้เป็นความจริง เพื่อสร้างความสับสนมากยิ่งขึ้น เช่น การอ้างว่าทหารเป็นผู้เข้าปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ 4 เสียเอง ซึ่งราษฎรส่วนใหญ่จะเชื่อถือ เพราะคิดไม่ถึงว่าใครจะกล้าเข้าไปปล้นทหารทั้งกองพันได้ (ข้อเท็จจริง ในวันที่เข้าปล้นมีทหารเหลือทั้งกองพันประมาณ 30 คนเท่านั้นเอง)

จากการศึกษารูปแบบวิธีการก่อความไม่สงบ จะเห็นรูปแบบการปฏิบัติของการก่อความไม่สงบที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ไปสู่วิธีการก่อความไม่สงบตามหลักการของการทำสงครามแบบไม่สมมาตรในสงครามยุคที่ 4 ที่มุ่งทำลายความเป็นปึกแผ่น และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมเป็นส่วนรวม โดยเจาะจงเลือกเป้าหมายทางสังคม การเพิ่มความขัดแย้งจากปัญหาความแตกต่างทางอัตลักษณ์ วัฒนธรรม เชื้อชาติ และศาสนา รวมทั้งผลกระทบจากแนวคิดโลกาภิวัตน์ผ่านระบบเครือข่ายเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อมุ่งสร้างความอ่อนแอต่อสังคม ระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พร้อมกับเปลี่ยนความเข้มแข็งของอำนาจรัฐที่มุ่งใช้อำนาจการแก้ปัญหาตามแบบ ให้เป็นแรงสะท้อนกลับเข้าบ่อนทำลายความเข้มแข็งทางสังคมของตนเอง ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ทางการก่อการร้ายที่มีพื้นฐานมาจากการแก้ไขจุดอ่อนของการทำสงครามกองโจรตามแบบ และการแก้ไขจุดอ่อนจากการฝ่ายอ่อนแอกว่าถูกอำนาจรัฐหรือฝ่ายที่แข็งแกร่งเอาชนะได้โดยไม่มีทางสู้ ในการต่อสู้กับสงครามยุคที่ 4 เมื่อฝ่ายเรานำแนวความคิดของสงครามในยุคที่ 3 (การปฏิบัติสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เน้นการรบและทำลายล้างด้วยกำลังตามแบบขนาดใหญ่ เช่น การลาดตระเวนค้นหาและเข้าทำลายฐานที่ตั้งข้าศึก โดยมีเป้าหมายที่ระบบการบังคับบัญชา ระบบการส่งกำลังของฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น) มาตอบโต้กับสงครามยุคที่ 4 ผลที่ออกมาจะเป็นความผิดพลาดเหมือนกับการนำน้ำมันเข้าสู่กองไฟ ความขัดแย้งจะลุกลามบานปลายมากขึ้น เช่น การปฏิบัติที่ผิดพลาดของฝ่ายเราที่มีสถิติกรือเซะในวันที่ 28 เม.ย.47 หรือการปราบปรามผู้ชุมนุมก่อความไม่สงบที่หน้า สกอ.ตากใบ ในวันที่ 25 ต.ค. 47 เป็นต้น ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องปรับปรุงแนวความคิดในแนวทางปฏิบัติใหม่ให้มีความเหมาะสมกับสงครามยุคที่ 4 เพื่อให้เกิดความริเริ่มและการพลิกแพลงให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของฝ่ายก่อความไม่สงบต่อไป

การศึกษาแนวนโยบายการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบของรัฐในปัจจุบัน

จากสถานการณ์การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นรัฐบาลของประเทศแต่ละยุคสมัยได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานโยบายมีการปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาแล้ว ความเหมาะสมของช่วงเวลานั้น ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวมากน้อยเพียงไร เช่น นโยบายวัฒนธรรมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม นโยบายปราบปรามอย่างรุนแรงของ พล.ต.อ.เผ่า ศรียานนท์ การพัฒนาทางวัตถุ ของ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จนถึงนโยบายสร้างความเข้าใจในกลุ่มประชาชน ของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งมีผลยาวนานกว่า 20 ปี จนกระทั่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เข้ารับนายกรัฐมนตรี เมื่อ 6 ม.ค. 44 แม้สถานการณ์ชายแดนภาคใต้จะดูบรรเทาและลดลง แต่ก็ไม่ได้ดีขึ้นกว่าอดีต แต่ได้ตัดสินใจยกเลิกนโยบายของ พล.อ.เปรมฯ ยุบเลิกหน่วยงานที่ดูแลงานในการแก้ปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ลง คือ ศูนย์อำนวยการบริหารงานจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศอ.บต.) และกองบัญชาการ พลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ 43 (พตท.43) ในปี 45 ทำให้สถานการณ์ทวีความรุนแรงอีกครั้งในต้น ปี 47 จนกระทั่งรัฐบาลปัจจุบันของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่กลับนำนโยบายการฟื้นฟู ศอ.บต.และพตท.43 มาใช้อีกครั้ง ผู้เขียนจึงรวบรวมแนวนโยบายการแก้ปัญหาของรัฐห้วงหลังเกิดเหตุการณ์ ปี 47 มาเพื่อวิเคราะห์ในการศึกษา จำนวน 3 นโยบาย ดังนี้ (รายละเอียดของคำสั่งตามภาคผนวก)

1. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 200 /2548 เรื่อง นโยบายและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลง 31 พ.ค. 48
2. คำสั่งคณะกรรมการนโยบายเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ 33/2548 เรื่อง ยุทธศาสตร์และแนวทางการปฏิบัติตามนโยบายเสริมสร้างสันติสุขใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลง 27 ธ.ค.48
3. คำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 206 /2549 เรื่อง นโยบายเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ลง 30 ต.ค. 49

จากสถานการณ์ การก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นปี พ.ศ.2547 นั้น บ่งชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับกระบวนการทัศน์ของฝ่ายรัฐบาล และเจ้าหน้าที่รัฐผู้ปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมาในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร การกำหนดนโยบายเป็นการดำเนินการทางเมืองเชิงรับ ขาดความชัดเจน การกำหนดนโยบายอยู่ในสภาพที่สับสนอลหม่าน หรือไม่ทราบข้อมูลหรือข้อเท็จจริง และขาดความชัดเจนของปัญหาที่แท้จริงก่อนกำหนดนโยบาย ในนโยบายช่วงแรกนั้นจะพยายามหาทางออกในลักษณะที่ เอาปัญหาและทางแก้ไขต่างๆ

มาเข้ากันยังค่อนข้างที่จะเน้นการปราบปรามเกินจำเป็นในการก่อความไม่สงบแต่องค์กรหลักที่รับผิดชอบ คือ กอ.สสจ.จรด. หรือปรับเปลี่ยน กสจด. ในเวลาต่อมา ยังขาดหรือไม่ครอบคลุมการบริหารจัดการ ภาครัฐในพื้นที่ ขาดเอกภาคการปฏิบัติงานที่แท้จริง เช่น งานด้านบุคลากร ไม่สามารถย้ายบุคลากร ที่ไม่เหมาะสมออกนอกพื้นที่ได้ ทำได้เพียงเสนอแนะให้นายกรัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีปรับย้าย เท่านั้น และไม่สรรหาข้าราชการที่ดีมาปฏิบัติงานได้โดยตนเอง ไม่มีการพัฒนาข้าราชการให้มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีของประชาชน และวิธีปฏิบัติงานที่เหมาะสม เป็นต้น สำหรับปัจจุบันในรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ แผนนโยบายการแก้ไขปัญหาคือการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการกำหนดนโยบายที่เป็นผลจากความริเริ่มของผู้ชำนาญการ มีการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบมากขึ้น เป็นนโยบายซึ่งเป็นปัญหาวาระแห่งชาติ และเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไป ทุกภาคส่วนให้การสนับสนุน เช่น ภาคประชาชน ข้าราชการ และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ การที่ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้กล่าวขอโทษการดำเนินการที่ผิดพลาดของนโยบายการแก้ไขปัญหา ที่ผ่านมามาทำให้แสดงถึงความจริงใจของรัฐบาลปัจจุบันที่ต้องการยุติ และลดความรุนแรงของปัญหา ลง นโยบายปัจจุบันจะเป็นดำเนินการทางการเมืองเชิงรุก และสร้างความเป็นธรรมในสังคม โดยการ บูรณาการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักนิติธรรม รวมทั้งการจัดระบบงาน ข้าราชการ และต่อต้านข้าราชการในพื้นที่อย่างมีเอกภาพ และประสิทธิภาพ สร้างสภาพแวดล้อมที่ ปลอดภัย เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นศรัทธา และไว้วางใจในรัฐ การรื้อฟื้นองค์กรที่หน้าที่ รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา ที่ได้ผลมาแล้วในอดีตขึ้นมาดำเนินการอีกครั้ง ตามคำแนะนำของ นักวิชาการและผู้มีประสบการณ์การทำงานในการแก้ไขปัญหาในอดีต คือ ศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และกองบัญชาการผสม พลเรือน ตำรวจ ทหาร (พตท.43) และยุทธศาสตร์พระราชทาน “ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ” และ “ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ” รวมทั้งยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐาน การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างความรัก ความสามัคคี และความสมานฉันท์ และความสงบสุขของประชาชน มาเป็นแผนนโยบาย ทั้งนี้ การดำเนินการของนโยบายยังอยู่ในขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งผลการดำเนินการยังคงที่จะต้อง ติดตาม และประเมินผลของนโยบายดังกล่าวในการแก้ไขปัญหาในภาพรวมต่อไป